Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 223 (16746) | 1984 оной сентябриин 27, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

...ТЭЛБЭРИЛЭГШЫН ҮҮРГЭ ЕХЭ

...нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй дүүрэтэр ...һараһаа үлүүхэн саг үлэбэ. Энээхэн лэ үедэ али ...гдэлээ, дутуу дундануудаа ябуулд усадхажа, саа...ри эршэмтэйгээр хүдэлхэ шухала гэжэ бодото ...элирхэйлэн харуулна. Тиимэһээ мүнөө үедэ, энэ ...шидхэхы һарануудта, даалгагдаһан хэрэгтээ үндэр ...тэйгээр хандаха, улам һайнаар ажаллаха гэһэн ...ерилтэ хүн бүхэндэ табигдана. Эндэ илангаяа хү...ны хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ болон уялга угаа ...дэтэй ба харюусалгатай. Юуб гэхэдэ, хүтэлбэри...шадамар бэрхэ ударидалга ба хүмүүжүүлгэһээ, ...болон һургаалһаа, тэрэнэй ажал ябуулга ба абари хүдэлмэриин үрэ дүнгүүд гол түлэб ...даг гээшэ. Тиимэл хадань Коммунис парти хү...ны тушаалтадые шэлэн олохо, зүбөөр хубаари...ха, һурган хүмүүжүүлхэ асуудалда саг үргэлжэ ...хандуулжа байдаг. Энээнииэ һүүлэй үедэ бо...КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэ...шиэо дахин эли тодоор гэршэлбэ.

...НИНСКЭ ЕҺО ГУРИМАЙ ОЛОН ЯНЗЫН, ТОН ...АРГА БОЛОМЖО ГЭЭШЭ ПАРТИИНА. СОВЕТ, ...ЫН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ БҮХЭНЭЙ ХҮДЭЛМЭ...ЮУГЭЭРШЬЕ ҺЭЛГЭШЭГҮЙ ЗЭР ЗЭБСЭГ ...О ЕҺОТОЙ ГЭҺЭН ЭРИЛТЭ ПАРТИИН ЗҮГ...АБИГДАНА,— гээд нүхэр К. У. Черненко онсолно. ...ДА ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД ГЭЭШЭ ҮРГЭН ТУ...ЛГЭТЭЙ БА ЭРХЭТЭЙ. ГЭБЭШЬЕ ХАРЮУСАЛ...ИУН ЛЭ ЕХЭ ЮМ. ДЭЭРЭЛХҮҮ, БАРДАМ ЗАН ...ДАГ. ЛЕНИНЭЙ ХЭЛЭГШЭЭР, «ЗАСАГЫЕ ...БАРИГҮЙГӨӨР ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ ЯБАДАЛ...И ЗАСАГТАЙ БОЛООБ. БИ ЗААБАРИ ҮГӨӨБ, ...И ШИ ҮГЫЕМ ДУУЛАХА ЁҺОТОЙШ ГЭЖЭ ...ХЭЛСЭДЭГ ГУРИМААР, ЗАСАГЫЕ ИМАГТАЛ ...БОЛГОҺОН» ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭҺӨӨ МУУ ...Н БАЙХА ЁҺОГҮЙ. ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ ...РЭЭ ХҮСЭТЭЙБ ГЭХЭДЭ, ТУШААЛАЙНГАА ...ХҮНДЫЕ ӨӨРЫНГӨӨ НЭРЭ ХҮНДЭТЭЙ ХАМ...ЖА ШАДАХА ЁҺОТОЙ...»

...эшье, партиин болон гүрэнэй кадрнууд, тодор...а, хүтэлбэрилэгшэ-хүмүүжүүлэгшэ хүн нэн түрүүн ...бодото хэрэг дээрэ бэеэ харуулжа, эдэбхи үүсхэ...ба эрдэм мэдэсээрээ, өөрынгөө жэшээгээр ба сэбэр ...ныл бодолоороо олоной дурые татадаг гээшэ. ...мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэ хадаа партийна ёһо ...хододоо баримталхыѳгаа хажуугаар үйлэдбэриингөө ...аае һайн мэдэхэ, журам шангатай ба эрилтэ ехэ...на зэргэтэй. Хэһэн юумэндээ даамгай, бүтээсэтэй, ...үтэдөө эзэн, бүтээһэн ажалаа шүүмжэлхы ёһоор ...лэн хаража, сэгнэхэ сэнэгтэй байха гээшэ хүтэлбэ...э бүхэнэй арюун нангин уялга болоно. Мүн тэрэ ...харaa заабари болгонгүй, гуримтай журамтай, ...юумэндэ саб гэмэ, эмхидхэлэй талаар бэлигтэй ...политическэ талаараа хатуужанги, хүн зондоо ...сатай» байха ёһотой.

...имэрхүү мүнөө үеын шэнжэ шанартай ажахын, ...тыгын хүдэлмэри зохилдуулан эрхилдэг хүтэлбэ...эд манай республикын али бүхы һалбаринуудта ...юм. Эдэнэрэй ажалай коллективтэ хүдэлмэриин ...уларил» байгуулжа шадаһанай ашаар ямаршье ...зэл дабагдадаг, урдань табигдаһан зорилгонууд ...шэ бэелүүлэгдэдэг. Энээн тушаа жэшээ баримта...шала бии. Тэдэнэй дундаһаа Зэдын вольфрам-мо...эй комбинадай директор, КПСС-эй обкомой ба ...Захааминай райкомой бюрогой гэшүүн нүхэр ...оые нэрлэе. Михаил Иннокентьевич энэ тушаалда ...жи жэлээ ажаллажа байбашье, бэрхэ эмхидхэлшэ, ...хүмүүжүүлэгшэ байһанаа гэршэлээ. Урда тээнь ...шамад инженер, мүн партийна комитедэй секре...ийгаа. Анха түрүүлэн Холтоһоной уурхайда горно ...рээр хүдэлмэрилөө. Тиимэһээ хамаг бүхы цех, ...албануудай үйлэдбэриин байдалые, ажалшадай ...эргэжэлтэдэй эрмэлзэл бодолые, эрдэм бэлэдхэлые ...эдэг. Хэды сүлөөгүйшье һаа, хүдэлмэришэдтээ ...дхалһээ хөөрэлдэхэ сагаа оложо ядадаггүй, хүн ...угаралсахадаа, зандарха, ёһорхохо гэжэ байха...гтэй болоо һаань туһаламжа үзүүлхэ, нүгөө тала...өөшье, суг хүдэлдэг хүнүүдтэшье эрилтэ ехэтэй. ...риин гол хүсэн — хүн зоной дунда аша үрэтэй ...үүлгын хүдэлмэри ябуулангүй, ажал хэрэгээ зү...харидахын аргагүй гэжэ тэрэ тон зүбөөр бодом... Тиимэһээ М. И. Семенов СССР-эй Верховно Со...депутадаар дэмы һунгагдаагүй байха.

...эз парти болон арад зоноймгоо этигэл найдабарида ...алга ехэтэйгээр хандадаг, хүндэтэй ба нэрэтэй ...болоһон хүтэлбэрилэгшэдэй тоодо Тимлюйн асбо...тоз заводой директор Валентин Иванович Струневич, ...дай мебель бүтээдэг, модо болбосоруулдаг комбинадай ...тор Арон Пиневич Шапиро болон бусад ороно. Эдэ...нүн лэ үйлэдбэрие гүйсэд һайнаар мэдэдэг, үргэн ...тые хүтэлбэрилхэ онол аргануудые һайнаар шуда...ай хүнүүд юм. Хэзээшье тэдэнэрэй бүдүүрхэжэ, то...зан гаргажа байхые харахагүйт. Бүхы асуудал...е, ажахын гү, али өөрыншье байг, даруу номгоноор, ...урниаар зүб тээшэнь шиидхэжэл байдаг. Энэнь ...дунда ехэ этигэл найдабари түрүүлдэг байна.

...олхоцо, эдэ жэлнүүдтэ, илангаяа КПСС-эй XXVI ...эз хойшо үнгэрһэн үедэ хүтэлбэрилхы кадрнуудые ...олохо, зүбөөр хубаарилан табиха, хүмүүжүүлэл ...а тушаа бага бэшэ хүдэлмэриин ябуулагдаһаниинь ...нигзэжэ гансашье промышленна предприятинууд ...барилга ба транспортын һалбаринууд олонхи кол...овхозууд дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэдээр гол ...хангагдаа, ямаршье ушарай тохёолдобол, тэдэниие ...э шадаха кадрнууд ургаа. Ажалша коллек...ьтэ гурим, журам һайжараа, хүдэлмэриин саг ...ажалһаа гараха, ороха ябадал үсөөрөө, эсэстэнь ...түсэб ба социалис уялганууд амжалтатайгаар ...эдэнэ.

...тэй хамта энэ талаар дутуу дунданууд бии байна. ...хэдэ, Октябрьска, Баргажанай, Хэжэнгын, Сэлэн...йонуудта һүүлэй үе болотор хүтэлбэрилхы тушаал...хүмүүжүүлэн һургаха асуудал һулаар шиидхэгдэ...дуу эндүүнүүд гаргагдадаг байгаа.

...үзэл сурталай хүдэлмэридэ хабаадаха гээшэ уялгам...олоно гэжэ зарим хүтэлбэрилэгшэд тоолодоггүй, — «Ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри үнгэр...э Эстониин ССР-эй хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэ...хабаадалга тухай» КПСС-эй ЦК-гай һаяхан ...тогтоол соо хэлэгдэнэ.— Тэдэнэрэй суртал бодо...оретическэ хэмжээе дээшэлүүлгын хойноһоо нү...тэй хиналта бэелүүлэгдэнэгүй. Зарим хүтэлбэрилхы ...эрилэгшэд албадан захирдаг, убайгүй, бардам зан ..., албан тушаалаа хэтэрүүлдэг байха юм...» Инмэ ...нууд манайшье республикада үзэгдэдэг. Сэхыень ...лэ, абаһан тогтоолнуудаа, найдуулһан үгэеэ дүүр...э ходо мартадагшье албан тушаалтад дайралдадаг ...р. Тиимэһээ хүтэлбэрилэгшэдтэ найдаха, илангаяа ...э табиха — эдэ хоёрые зүбөөр тааралдуулха, үзэл ...э талаар хатуужуулха, даалгагдаһан хэрэгэйнгээ ...харюусалгыень дээшэлүүлхэ гээшэ нютагуудтахи ...йна организацинуудай, КПСС-эй райкомуудай шу...зорилго мүн.

...лбэрилэгшэ-хүмүүжүүлэгшэ хүнэй ажал хүндэтэй, ...й үүргэ болон харюусалгань ехэ. Хүн зониие үзэл ...ой талаарнь хүмүүжүүлжэ, тэдэниие бэедээ ...улжа шададаг хүтэлбэрилэгшэдые В. И. Ленин үи...р сэгнэдэг бэлэй. Агуу багшынгаа гүн удхатай эдэ ...ринуудые хүдэлмэрндөө хүтэлбэри болго...уулөө саг үргэлжэ оролдохо, тэмсэхэ гээшэ хүтэлбэ...э тушаалтадай арюун нангин уялга, нэрэ хүндын ...болоно.

САГ ХҮЛЕЭНЭГҮЙ, ШАМДАЯЛ!

Александр Михайлович Молчанов хорёод жэлэй туршада Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхоздо механизатораар хүдэлнэ. Тэрэ хүсэтэ трактор, комбайнда һуужа, аяр шара шэлиисэ хуряадаг юм. Энэ жэлэй баян ургаса хуряалга эршэмтэйгээр эхилжэ, нүхэр Молчанов түрүүшын үдэрһөө эрхим үрэ дүн түйлана. Тэрэ баал суглуулан сохилго дээрэ хүдэлхэдөө, халаанайнгаа даабари 120—130 процент бэелүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. М. Молчанов.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ГЕКТАРАЙ 113 ЦЕНТНЕР

Александр Иванович Сороковиков Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой Түхэреэнэй отделенидэ 18 жэлэй туршада хартаабхашанаар ажаллана. Тэрэ дааһан 75 гектар тарилгаһаа горитой баян ургаса суглуулжа абаа юм. Дүршэлтэй хартаабхашан ургуулһан ургасаяа хүдэлмэриин 10 үдэрэй туршада гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа дүүргэбэ. Хартаабхашадай звенодо табан комбайн үгтөөһэн. Комбайнуудаар оролдосотой бэрхэ механизаторнууд М. С. Сороковиков, А. Н. Закамельский, П. В. Петерсон, Н. А. Серебренников гэгшэд хүдэлөө. Эндэ Зүүн Сибириин соёлой институдай студентнэр эдэбхитэйгээр ажаллана. Дүршэлтэй хартаабхашан мүнөө жэл бүхыдөө 8475 центнер гэхэ гү, али гектар бүхэнһөө 113 центнер хартаабха малтажа, эрхим амжалта түйлаба.

Игэжэ үсэд нэтэрүүгээр оролдоһоной ашаар Александр Иванович Сороковиков жэл бүри хартаабхын баян ургаса хуряана. Тэрэ районой хартаабхашадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ хэды дахин шалгаржа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха. Энэшье жэлдэ дүршэлтэй хартаабхашан эрхим амжалта түйлажа, ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулба бшуу.

В. ТУЛАЕВ, манай корр.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА-84

ЭРШЭМТЭЙГЭЭР МҮРЫСЭНЭ

Энэ жэлдэ таряа хуряалга дээрэ ажахынуудай бригада, звенонуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд недели бүхэндэ гаргагдажа, эгээл эрхим үрэ дүн түйлаһан коллективүүд, түрүүшүүл КПСС-эй райкомой болон райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнэ.

Үнгэрһэн долоон хоногой дүнгөөр тракторно-тарян ажалай бригадануудай дундаһаа Оймором совхозой түбэй отделениин бригада (бригадирынь А. В. Темников) эгээл ехэ таряа хуряаба. Энэ үе соо тэндэхид 400 шахуу гектарта тарянай баал суглуулжа сохёод, 140 гектарта намарай паар хахалаа. Коллектив доторoo дүршэлтэй комбайнер Н. И. Бархатов эрхимлэжэ ябана. Тэрэ таряа хуряалгын эхилһэнһээ хойшо 2300 шахуу центнер ороoһо сохёо. Мүн нүгөөдэ бэрхэ комбайнер В. М. Сокуев баһал 2000 шахуу центнер таряа бункертаа оруулһан байна.

Ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө «Большереченский» совхозой үнинэй комбайнернуудай нэгэн Н. М. Суранов район доторoo мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябанхай. Энэ механизатор бүхыдэнь 4300 гаран центнер таряа сохёод, комбайнайнгаа бункер дээрэ табадахи одоёо яларуулхань.

Тэрэшэлэн районой хартаабхашадай дундаһаа Е. А. Суранов эрхимлэнэ. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 115 центнер хартаабха хуряана.

Н. ХАНДАЕВ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ. Кабанскын район.

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДТА ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1934 оной сентябриин 17-ной мэдээн (Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Районууд	Үбһэн	Сенаж	Силос	Ногооной витаминтай гурил	Условно мал бүхэндэ центнер тэжээлэй единицээр
Баргажанай	61	89	87	49	5,1
Баунтын	35	—	—	—	2,7
Бэшүүрэй	56	79	80	69	8,7
Зэдын	46	177	62	90	5,6
Яруунын	32	103	26	92	3,6
Загарайн	62	127	38	59	8,0
Захааминай	50	69	84	66	4,1
Кабанскын	101	112	95	128	1,6
Хэжэнгын	71	62	63	97	6,4
Хурамхаанай	69	115	141	194	6,9
Хяагтын	81	111	57	67	6,2
Мухар-Шэбэрэй	64	25	71	78	5,8
Ахын	41	—	—	—	0,7
Прибайкалиин	82	24	102	81	12,6
Хойто-Байгалай	98	—	189	—	8,4
Сэлэнгын	53	103	37	64	6,1
Түнхэнэй	83	87	87	141	6,5
Улаан-Үдын	83	71	58	80	9,2
Хориин	60	105	65	113	6,6
Республика бүхыдөө	60	89	67	86	6,3

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин тоо мэдээнүүдэй ёһоор, республикымнай ажахынуудта бүхыдөө 291365 тонно үбһэн бэлэдхэгдэжэ, 175919 тонно сенаж, 808306 тонно силос дарагдаһан, 40934 тонно ногооной витаминтай гурил гаргагдаһан, мүн 9482 тонно тэжээлэй корнеплод, 2034 тонно һолоомон суглуулагдаһан байна. Энэ хугасаа соо 4146 тонно набша намаа бэлэдхэгдэжэ, условно мал бүхэндэ дунда зэргээр 6,3 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл абтаба.

Үнгэрһэн долоон хоногой туршада республика доторнай хура бороогүй, наратай сэлмэг байжа, олохон районуудай ажахынуудай тэжээл бэлэдхэгшэд бүхы хүдэлмэреэ онсо эршэмтэйгээр ябуулһан байха юм. Жэшээлбэл, байгша оной сентябриин 17-ной байдалаар үнгэрһэн долоон хоногто Яруунын райондо 1127 гектарай, Баунтын районой ажахынуудта 465, Хурамхаанай райондо 556, Кабанскын райондо 467, Сэлэнгын районой колхоз, совхозуудта 300 шахуу гектарай сабшалангай ногоон унагаагдажа, суглуулагдаһан байна. Энэ хугасаа соо Зэдын, Захааминай, Хурамхаанай, Ахын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Хориин, районуудта нэгэ жэлэй таримал ногооч ехээр хуряагдаһан байха юм.

Тэжээл бэлэдхэлгын шиидхэхы энэ үе Ахын, Прибайкалиин, Зэдын районуудай ажахынуудта урагшатай байба. Тодорхойлбол, Ахын райондо 360 тонно, Прибайкалиин райондо 615, Зэдын районой колхоз, совхозуудта 2726 тонно үбһэн дaба. Жэшээлбэл, Хэжэнгын райондо гансахан үнгэрһэн долоон хоногто 5455 тонно, Мухар-Шэбэрэй районой ажахынуудта 7281 тонно силос дарагдаа. Мүн Зэдын, Улаан-Үдын, Хурамхаанай, Бэшүүрэй районуудта шэмэтэй энэ тэжээл ехээр бэлэдхэгдэнэ. Ушарынь хадаа олохон районуудай ажахынууд силосэй ургамалнуудай хагдаржа шэмэ, шанараа алдахаһаа урид сүм хуряажа абахын түлөө шармайн оролдоно гээшэл. Тиин гэһээ Хэжэнгын, Сэлэнгын, Яруунын, Загарайн, Хориин районуудта силос дараха хүдэлмэри удаарна.

Мүнөө ажахы бүхэндэ ногооной витаминтай гурил гаргаха агрегадууд һаадгүй хүдэлгэгдэһөөр гээшэ. Үнгэрһэн долоон хоногой туршада Бэшүүрэй районой колхоз, совхозуудта 353 тонно ногооной витаминтай гурил бэлэдхэгдээ. Тиихэдэ Зэдын райондо 415 тонно, Хяагтын райондо 330 тонно шэмэтэй тэжээл гаргагдаһан байна. Баргажанай, Түнхэнэй районуудта энэ хугасаа соо адхашье гурил бэлэдхэгдэбэгүй. Мүн Яруунын, Загарайн, Захааминай, Улаан-Үдын, Прибайкалиин районуудай ажахынуудай АВМ түхэлэй агрегадууд бүтээсэтэйгээр хүдэлгэгдөөгүй.

Ниитын адууһа малда тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ, үбэлжэлгын үедэ бүхы һүрэгөө гэмгүй һайнаар ондо оруулхын түлөө эртээнһээ оролдолго гаргагшад мүнөө олон. Тусхайлбал, ороoһото ургамалнуудаа жэгдэ хуряажа байһан олохон районуудта һолоомоёо суглуулжа һүрилхэ хүдэлмэри урдынхиһаа һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Һүүлэй мэдээгээр, Бэшүүрэй, Захааминай, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын районуудта һолоомон түлэг суглуулагдажа һүрилэгдэнэ.

Мүнөө намарай эхин—сентябрь һара дүүрэхэ тээшээ боложо газаа эли мэдэгдэхээр хүйтэржэ захалба. Тала дайда, ой модон үдэр хоногоор үнгэ шарайгаа хубилгажа, шарлан харгададаг болобо. Хээрын ногооной хагдаржа захалхадашье зарим ажахынууд урид уһанда абтажа орхигдошоһон участогуудайнгаа ургаса хуряажа абахые оролдоно. Эгээл мүнөө ногооной бүхыдөө хагдаржа шарлаагүйдэ ниитын адууһа малай тэжээл элбэгжүүлхэ арга боломжо яһала бии. Уһанай үерһөө сүлөөрһэн участогуудайнгаа ногоо сабшахаһаа гадна, ожорһошье суглуулжа абахада үлүү болохогүй. Зарим түрүү ажахынууд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ сүм дүүргэбэшье, нуур сөөрэмүүдэй эрьеын ожорһо сабшажа бэлэдхэхэ тусхай звенонуудые эмхидхэдэг гуримтай. Тиихэдэ мүнөө зелёнкоёо сүм хуряажа абахаар саг туланхай. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын унжагайрһанһаа уламжалан, һолоомо суглуулха ажал баһал хойшолуулагдана. Эдэ үдэрнүүдтэ һолоомоёо бүхыдэнь суглуулжа һүрилхэ хэрэгтэй.

Мүнөө ажахынуудай механизаторнууд силосэй ургамалнуудые хуряажа дүүргээд, тэжээлэй корнеплодуудые малтажа захаланхай. Куузику, турнепс, тоһолиг редькэ таридаг ажахынууд тэжээлэйнгээ корнеплодуудые һайнаар түхеэрэгдэһэн байра соо хадагалха ёһотой.

ЛЁТЧИК-КОСМОНАВТТАЙ УУЛЗАЛГА

Байгал-Амарай түмэр замай барилгын түгэсхэхы шатын — «алтан залгалаа» хабсаргалгын һайндэртэ уригдаһан СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой Ю. В. Малышевтай уулзалга ВЛКСМ-эй Буряадай обкомдо болобо. ВЛКСМ-эй обкомой хоёрдохи секретарь И. Федотов уулзалга нээжэ, хүндэтэ айлшандаа үгэ үгэбэ.

— Гансашье совет арад бэшэ, мүн бүхы дэлхэйн хүн зон БАМ-да болохоёо байһан экономическа, политическэ удха шанартай шухала энэ хэрэгээр угаа һонирхоно. Энэ зам барилгада, шэн габьяата ажалай ехэ илалтада Буряадай залуушуулай хубитын ехэ байһаниинь һайшаалтай,—гэжэ Ю. В. Малышев хэлээ.

Нүхэр Ю. В. Малышев ниидэлгын түбэй управлениин, конструкторнууд болон инженернүүдэй, космонавтнуудай хүсөөр замби түбидэ ябуулагдажа байһан шэнжэлгэнүүд тухай зарим тэдыгээр хөөрэжэ үгөө.

Удаань нүхэр Ю. В. Малышев сугларагшадай олон тоото асуудалнуудта харюу үгэжэ, уулзалгын түгэсхэлдэ совет космонавтнуудай отрядай зүгһөө Буряадай комсомол-залуушуулай һуралсал, ажалда ехэ амжалта үреэбэ.

Манай корр.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

№ 202

1984 оной сентябриин 27. Москва хото.

АЛБА ХЭХЭ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭҺЭН СЭРЭГЭЙ АЛБАТАДЫЕ 1984 ОНОЙ ОКТЯБРЬ—ДЕКАБРЬ ҺАРАНУУДТА СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНҺАА ЗАПАСТА ТАБИХА ТУХАЙ, МҮН СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ЭРХЭТЭДЫЕ ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ ниитын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй Хуулитай зохилдуулан, захирхамни:

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзороо 1985 оной январиин 1болотор дүүргэхэ сэрэгэй албатадые 1984 оной октябрь—декабрь соо Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдһээ запаста табиха.

2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаһантай дашарамдуулан, тус приказай 1-дэхи пункттай зохилдуулжа, албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наһатай болоһон, татагдаха болзоройнь хойшолуулагдахагүй эрхэтэдые, тэрэшэлэн таталгын хойшолуулагдаһан болзоройнь дүүрэһэн аха наһанай эрхэтэдые Совет Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда татаха.

3. Энэ приказые бүхы ротонуудта, батарейнүүдтэ, эскадрилинуудта, корабльнууд дээрэ соносхохо.

СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Д. УСТИНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

ХУРАМХААНАЙ ДУНДА ҺУРГУУЛИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, районой экономико болон соёлые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө, байгуулагдаһаар 100 жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, **Хурамхаанай дунда һургуулие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1984 оной сентябриин 12.

ҺУУЛЭЙ ТАСС МЭДЭЭСЭЛ

МОСКВА ЕРЭБЭ

Финляндиин Премьер-министр К. Сорса Совет правительствын уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр сентябриин 25-да Москва ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Г. А. Алиев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов болон бусад тусхай тушаалтад вокзал дээрэ тэрэниие угтаһан байгаа.

(ТАСС).

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫ

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин бэлдэһэн «СССР-эй арадай ажахы 1983 ондо» гэһэн жэл бүриин статистическэ тайлбари хэблэгдэн гаргагдаа. «Финансы и статистика» гэжэ хэблэл тэрэниие барлаба. 1983 ондо СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын баримтанууд, мүн 1940, 1970, 1975, 1980 болон бусад онуудтай зэргэсүүлгэнүүд энээн дотор оруулагданхай.

Бусад социалис оронуудай экономико ба соёлой хүгжэлтые элирхэйлэн харуулһан зарим мэдээнүүд энэ тайлбари дотор оруулагданхай. Зарим дүнгүүдээр капиталис гүрэнүүдтэй зэргэсүүлгэ сасуулалтанууд үгтэнэ.

(ТАСС).

ХАНИ БАРИСААМНАЙ БЭХИЖЭНЭ

Манай орон дотор түгэсэһэн совет-афган хани барисаанай үдэрнүүд СССР-эй ба ДРА-гай арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной харилсаанай түүхэ-бэшэгтэ шэнэ хуудаһа бэшэбэ.

Олониитын суглаанууд, үдэшэнүүд, митингнүүд Москвада, Таджикистанда болоһон байгаа. Шэнэ байдал байгуулгын замаар дабшажа ябаһан Афганистанай арадтай хани барисаагаа, һаналаа нэгэдэлгэеэ бэхижүүлхэ хүсэлэнтэй байһан тухайдаа совет хүнүүд дахинаа мэдүүлбэ.

Эдэ үдэрнүүдэй программын үндэһөөр баримтата ба уран һайханай фильмүүд харуулагдаа. Эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө эрэлхэг афган арадай тэмсэл тухай, экономико болон соёлдо тэдэнэй түйлаһан амжалтанууд тухай фотовыставкэнүүд хөөрэбэ. ДРА-гай артистнууд бэлиг шадабаряа харуулһан байгаа.

ДРА-гай Революционно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Голь Ака түрүүтэй Афган-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци эдэ хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсаа.

(ТАСС).

ШАГНАЛ

Арадай гэгээрэлэй талаар габьяатай байһанайнь түлөө Хурамхаанай дунда һургуулиин багша Фаина Ивановна **Терентьевада**, Хурамхаанай дунда һургуулиин директор Ендон Табхаевич **Цыденовтэ Буряадай АССР-эй габьяата багша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Залуу үетэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ түйлаһан амжалтануудайнь түлөө, Хурамхаанай дунда һургуулиин 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Хурамхаанай дунда һургуулиин багша Евгения Николаевна **Терентьевае**, Хурамхаанай дунда һургуулиин директорэй орлогшо Ханхай Тыхеевич **Цыбиковые**, Хурамхаанай дунда һургуулиин багша Елена Сергеевна **Щербакове** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.**

...ЭЭЛЖЭЭТЭ УУЛЗАЛГА БОЛОБО

...КПСС-эй райкомуудай про...а болон агитациин та...э даагшанартай редак...хүдэлмэрилэгшэд үсэ...р «Буряад үнэн» газе...э редакцида уулзажа, ...рхолтой хөөрэлдөө үнгэргэбэ. Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, партийна организацинуудай ябуулдаг үзэл сурталай, ниитын-политическэ хүдэлмэрие саашадань нарижуулан һайжаруулха тухай асуудал энэ хөөрэлдөөнэй гол темэнь байгаа.

Энэ уулзалга тухай тоосоон газетэдэмнай толилогдохо.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

БЮРОГОЙ НҮҮДЭЛ ЗАСЕДАНИ

КПСС-эй Захааминай райком ажалшадай дунда эрхилдэг эмхидхэлэй болон ойлгуулламжын хүдэлмэриингөө нүлөөлхы үүргэ ба ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө шэнэ онол аргануудые бэдэржэ, ажал хэрэгтээ нэбтэрүүлжэл байдаг юм. Иимэ хэрэгүүдэй нэгэн гэхэдэ, партиин райкомой бюрогой, мүн райсоведэй гүйсэдкомой нүүдэл заседанинуудые ажахынуудта үнгэргэлгэ заншалта боложо байнхай. Тусхайлбал, Харацайн болон Енгорбойн совхозуудта райсоведэй гүйсэдкомой нүүдэл заседани болоходо, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын асуудал зүбшэгдөө һэн.

Һаяхан Хамни тосхондо КПСС-эй райкомой бюрогой нүүдэл заседани болобо. Тэндэ «КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй эрилтэнүүдтэй тааралдуулан, тэжээл бэлэдхэлгын түсэбүүдые дүүргэхэ, ургаса хуряаха, малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ талаар Хамниин совхозой дирекциин, парткомой хүдэлмэри тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус зүблөөндэ совхозой парткомой гэшүүд, Хамниин сельскэ Соведэй харьяата газар дээрэ оршодог эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд уригдаа.

Энэ үдэрэй байдалаар ажахыда 3300 гектар талмайн ногоон сабшагдажа, үшөө 370 гектарай ургаса хуряагдаагүй байгаа. Бүхыдөө 90 мянган центнер үбһэн һүрилэгдөө. Энэнь нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 5 мянган центнерээр бага болоно. Тиихэдэ эндэ 970 тонно сенаж, 5400 тонно силос дарагдаад, 740 центнер витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгдээд байгаа.

Гэхэтэй хамта совхозой дирекциин болон парткомой хүдэлмэриин һайн талые дурдаха зуураа, тэжээл ехээр бэлэдхэжэ, энэ хэрэгые эршэтэй болгохо арга боломжонууд ба доторой нөөсэнүүд дүүрэн хэмжээндэ ашаглагданагүй гэжэ КПСС-эй райкомой бюро тэмдэглээ. Үнгэрһэн 1983 онойхитой сасуулбал, совхоздо 10 мянган центнер тэжээлэй орооһо тарян, 10 мянган центнер үбһэн, 1 мянган тонно силос доогуур абтаад байба. Зарим үбһэшэдэй звенонууд хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ шадаагүй, даалгагдаһан сабшалангай заха, мүн һөөг бургааһатай, болдогтой талмайнуудай ногоон муугаар сабшагдаһан байба. Илангаяа ехэ ногоон Данзан, Самсаал, Очирика гэжэ нютагуудта хиидэ хаягдаа. Инженерно-техническэ албан (ахамад инженер Ф. С. Мижитов) тракторнуудые, үбһэ хуряалгын агрегадуудые саг соонь заһабарилнагүй. Звенонуудта бүхы техникэ хараа бодолгүйгөөр тараагдан үгтэжэ, аша үрэ багатайгаар хүдэлгэгдөө.

Байгша ондо ажахы хээрын сабшалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 6,4 центнер, олон жэлэй ногооной—5,5 центнер үбһэ хуряаба. Совхозой агрономическа албан сабшалан һайжаруулха, саг болзортонь уһалха, хорёолхо урагшатай хүдэлмэри эрхилнэгүй. Үнгэрһэн хабар уһа бүлэдэг 6 станциин оройдоол гурбаниинь хүдэлгэгдөө һэн. Дүрбэн жэлэй туршада ахамад агрономой уялга дүүргэгшэ В. С. Очиров олон жэлэй ногооной үрэһэ өөһэдынгөө хүсөөр үйлэдбэрилхэ, ургаса үгэдэггүй талмайнуудые дахинаа үрэжүүлхэ хэмжээ абаагүй байхаһаа гадна, иимэ ажал огто эмхидхэнэгүй. Тэжээл үйлэдбэрилгэ тусхай һалбари болгогдоогүй байһаар.

Совхозой партком, профком, Хамниин сельсоведэй гүйсэдком олониитые тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулха талаар хэмжээнүүдые абаагүй, мүн шефүүд, нютагай Соведэй харьяата газар дээрэ байдаг эмхи зургаануудай коллективүүдтэ даабаринуудаа дүүргэхэ шанга эрилтэ табяагүй гэжэ партиин райкомой бюро онсолбо. Хамниин дунда һургуулиин, худалдаа наймаанай болон бусад ажалшад совхоздоо ёһотой туһа хүргэнэгүй.

Ажахын партком кадрнуудые шэлэн абаха, үйлэдбэриин гол участогуудые дээрэ хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ, социалис уялгануудые дүүргэлгэдэ коммунистнуудай, бусад ажалшадай хүсэл эрмэлзэл гүйсэд элсүүлхэ талаар, эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулаа. Зарим дунда шатын мэргэжэлтэд (В. Амуров, Н. Лыгденов, Л. Хандуев) тэжээл бэлэдхэлэй хаһада архидаа. Иимэ хойрог ябадалнууд тушаа шанга тэмсэл хэгдэнэгүй.

Түбэй һү һаалиин фермэдэ тэжээл буйлуулха цех заһабарилагдажа, тэжээл буйлуулха үшөө гурбан байра түхеэрэгдэһэн, фермэ болон гүүртэнүүдтэ малай эдеэлхэ хобоохонууд хэгдэһэн, тэжээл арьбадхаха жэжэ түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдаһан байха юм. Малшадай байха гэр ба тугалай байра шэнээр баригдаа.

Гэбэшье малай хуушан байрануудые дулаалха, тэрэнэй түхеэрэлгэнүүдые, малшадай гэрнүүдые заһабарилга унжагайрна гэжэ КПСС-эй райкомой бюро тэмдэглээ. Мүнөө үедэ ажахын гурбан отделени бүхэндэ 8—15 барилгашадтай бригаданууд хүдэлнэ. Тиихэдэ Хуртагада хонидой шэнэ байра бодхоогдоно. Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл октябриин эхин багаар түгэсхэгдэхэ түсэбтэй.

Партиин бюрогой гэшүүд ажахын үйлэдбэриин мүнөөнэй байдалтай наринаар танилсажа, дайралдаһан дутуу дунданууудые усадхаха дурадхалнуудые оруулаа.

КПСС-эй райкомой секретарь В. Г. Лаптев ажалай, партийна болон гүйсэдхэхы журам шангадхаха талаар болохотой хэмжээ партком абанагүй гэбэ. Энэ асуудал һүүлэй үедэ коммунистнуудай, ажалшадай дунда тодорхойгоор харагдаа, хэлсэгдээгүй гэжэ шүүмжэлбэ. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл, ажалай эрхим жэшээ олоной дунда үргэнөөр тараагданагүй. Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжаруулха зорилготойгоор үйлэдбэриин болон ниитэ-политическэ ажал хэрэгүүдые бүтээсэтэйгээр эрхилхын түлөө партком үзэл сурталай планёрко һара бүри эмхидхэдэг болохо гэһэн дурадхал тэрэ оруулаа.

Захааминай РАПО-гой түрүүлэгшэ П. Д. Соктоев үгэ хэлэхэдээ, табан жэлэй түсэбөөр гүрэндэ мяха, һү, хартаабха, ороохо, таряа худалдаха даабаряа хамниинхидай дүүргээгүй, хожомдожо ябаһан шалтагаание элирүүлэн тодорхойлоо. Нёдондо жэл совхоз мяханай комбинадта асарһан эбэртэ бодо малайнгаа оройдоо 90 процентые тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр тушааһан байха юм. Витаминтай ногооной гурил гаргадаг агрегат муугаар ашаглагдана.

— Һүүлэй 3—4 жэлэй туршада Хамниин совхозой үйлэдбэриин урагшагүй байдал тухай саг үргэлжэ хэлэгдэнэ. Эндэ бүхыдөө 600 ажалшад, 60 гаран мэргэжэлтэд хүдэлдэг юм. Мүнөө мэргэжэлтэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Тэдэнэй салин хүлһые тодорхой ажалһаань, моральна болон материальна талаһаань дулдыдадаг болгохо шухала. Энээнэй түлөө хамтын подряд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ ушартай,—гэжэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор М. И. Семенов хэлээ.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Л. Гатапов районһоо гадуур ошожо үбһэ, һолоомо бэлэдхэхэ хүдэлмэриин ябаса тухай хөөрөө. Хамниин ажалшад үшөө 7,5 мянган тэжээлэй единицэ нөөсэлбэл, ниитынгээ адууһа малые муу бэшээр үбэлжүүлжэ, продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө бэелүүлхэ арга боломжотой. Мүн ажахынгаа дэргэдэхи тусхай һуралсалда малшад, хонишод, механизаторнуудые бэлэдхэхэ хэрэг совхозой партком, дирекци эмхидхэхэ зэргэтэй гээд тэрэ тэмдэглээ.

Бюрогой нүүдэл заседанида хабаадалсаһан арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ Б. Д. Очиров, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ М. Г. Намсараев, районой «Ажалай туг» газетын редактор Н. Б. Будаев, бусад үгэ хэлээ.

Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин һүүлшын шатада, ургаса хуряалгада ажал хэрэгэйнгээ эршые шангадхахын тула зохихо хэмжээнүүдые абахыень совхозой дирекциие, парткомые, профкомые КПСС-эй райкомой бюро тусхай тогтоолоороо уялгалба. Совхозой директор А. Ц. Моролдоев, парткомой секретарь В. Б. Соктоев, профкомой түрүүлэгшэ Д. Р. Цыренжапов гэгшэд ниитын малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, Ипатовска районой таряашадай арга хэрэглэжэ, ургаса хуряалгые ажалай 10 үдэр соо түгэсхэхэ, байгша оной, юрэнхыдөө табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлхэ тодорхой хэмжээнүүдые абахабди гэжэ партиин райкомой бюрогой гэшүүдые найдуулаа.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ ҮРГЭНӨӨР ХАРУУЛХА

Арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха асуудал КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. «Ажахые эрхилэлгэдэ, гүрэнэй түсэбүүдые бэелүүлгэдэ, социалис үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, экономическа болон социальна ургалтые комплексноор хүгжөөлгэдэ, хүтэлбэрилгэдэ территориальна ба һалбариин гуримуудые зүбөөр зохилдуулан баримталгада Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ. Ажалшадай эрилтэнүүдые бүри хүсэдөөр хангаха, хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые ургадхаха ба шанарыень һайжаруулха, гэр байра ба социально-соёлой барилгануудые бүтээхэ түсэбүүдые бэелүүлхэ, совет хүнүүдэй һуудал байдалые бүхы дээрэнь һайжаруулха талаар Соведүүдэй харюусалгые шангадхаха» гэжэ Пленумэй тогтоол дотор хэлэгдэнхэй.

Соведүүдэй ажал ябуулгаяа, хүдэлмэриингөө онол арганууудые саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулха, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй табиһан эрилтэнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэнь тэдэнэртэ хэблэл, тэрэ тоодо районно газетэнүүд ехэ туһа хүргэхэ байна. Энэ талаар Бэшүүрэй районой «Бичурский хлебороб» газетые абажа харая.

Энэ газетэ Соведүүдэй хүдэлмэридэ яһала анхардаг байна. «Соведүүдэй хүдэлмэри», «Соведүүд ба ажабайдал» гэһэн ниитэ гаршагууд доро үе-үе болоод лэ материалнууд толилогдодог байгаа. Харин мүнөө үедэ, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй һүүлээр, тус газетын хуудаһануудта «Соведүүд ба ажабайдал», «КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» гэһэн гаршагууд доро Соведүүдэй хүдэлмэри бүри үргэнөөр харуулагдадаг болоһо байнхай. Сельскэ Соведүүдэй сессинүүд тухай бэшэгдэжэ захалаа.

Бүлюутын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Р. Ефимовагай «Уялгаяа дүүргэхэ» гэһэн һонирхолтой статья тээсгэн энэ газетэдэ толилогдоһон байна. Тэндэ хүн зониие медицинын, худалдаа наймаанай, соёлой талаар хангаха тушаа ямар хэмжээнүүдые абажа байһан тухайгаа автор бэшэбэ. Медицинскэ дүршэл ехэтэй фельдшер С. А. Чижикова, худалдаа наймаа эрхилдэг Н. Н. Лазарева гэгшэдэй эдэбхитэй, оролдосотой ажал харуулагдаба. «Һая болотор манай эндэ соёл болбосоролой хүдэлмэри бирагүй байһан юм, — гээд автор бэшэнэ. — Энэ хүдэлмэриие эмхидхэхэ, ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ эдэбхи хэшээлтэй мэргэжэлтэ байгаагүй. Мүнөө уран һайханай хүтэлбэрилэгшөөр В. И. Дмитриев томилогдоо. Тэрэ «Импульс» гэдэг залуушуулай дуу-хүгжэмэй ансамбль бии болгожо, малшад болон таряашадта концерт харуулна. Энэ агитбригадын хүсөөр «сахилгаан» хуудаһан, дайшалхы хуудаһанууд гаргагдана. Үдэшэндөө клуб дотор хүн зон дүүрэн суглардаг болонхой. Эндэхи совхозой хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэртэ ехэ туһа хүргэнэ. Нёдондо 5000 түхэригөөр ансамбльда нааданай хубсаһа, энэ жэлдэ хүгжэмэй инструментнүүдые үгэһэн байна. Гэхэтэй хамта, автор ажал ябуулгадаа бии байгаа дутагдалнуудта тогтоо.

Шанагын сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Курикалов «Юунһээ гарзань ургана б?» гэһэн статья дотороо ургаса харууһалха, тэрэниие адууһа малда түйбүүлхэгүй асуудал табиһан байна. Бодонгуудай совхозой тарьялан болон сабшалан дээрэ хонишод, үхэршэд, мүн хүдэлмэришэдэй үмсын мал адуулдаг хүнүүд һүрэгүүдээ ургажа байһан тарьялан, сабшалан, огород руу табижа, угаа ехэ гарза гай татана гэжэ автор бодото тоо, баримтануудтайгаар бэшэһэн байна. Тэдэнэртэ мянга гаран түхэригэй яла тохогдоошье һаа, ажахыда ушаруулһан гарзань айхабтар ехэ болоно.

Арадай гэгээрэлэй асуудалнуудаар, илангаяа һургуулинуудта болоожо байгаа хубилалтануууд тухай «һургуули ба ажабайдал» гэһэн ниитэ гаршаг доро олон материал толилогдонхой. Райгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша А. Никулин «Ажал—хубилалтын үндэһэ һуури», тэндэхи инспектор Ф. Гнеушев «һургуулиин хубилалтануууд тухай» гэһэн зохид статьянуудые гаргаа.

Тиигэбэшье тус газетэдэ Соведүүдэй хүдэлмэри хүсэд һайнаар харуулагдадаг болоо гэхын аргагүй. Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудые хүтэлбэрилэгшэдэй, депутадуудай бэшэгүүд, статьянууд, ажаглалтанууд газетэдэ дайралданагүй. Зүгөөр энэ район дотор эдэбхитэй һайнаар хүдэлдэг комиссинууд, депутадууд нилээд олон. Жэшээнь, Бага-Куналейн сельсоведэй Р. А. Смолинагай хүтэлбэрилдэг хүдөө ажахын, Н. М. Кондратьевагай даадаг соёлой ба арадай гэгээрэлэй комиссинууд яһала оролдосотойгоор хүдэлдэг. Эдэнэр өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэлөө хубаалдаха аргатай байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленум дээрэ Соведүүдтэ хүдэлдэг коммунистнуудай үүргэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдаһан байна. Энэ районой Соведүүдтэ КПСС-эй 166 гэшүүн хүдэлнэ. Теэд эдэнэр хэр зэргэ ажалланаб, тэндэ түлөөлэгдэһэн арадай һунгамалнуудые яажа эмхидхэнэб, ажал ябуулгадань хэр туһалнаб, урмашуулнаб гэжэ газетын хуудаһануудһаа мэдэхын аргагүй. Сельскэ Соведүүдэй дэргэдэ байгуулагдаһан партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэри орой харуулагданагүй.

Соведүүдэй хүдэлмэри тухай газетэдэ толилогдоһон материалнуудай олонхинь мэдээсэлэй түхэлтэй болошоно. Харин Соведүүдэй хүдэлмэриин онол арганууд, тэдэнэрэй ажал ябуулгын дүй дүршэл тухай гүнзэгыгөөр үшөөл бэшэгдэнэгүй. Депутадуудта, Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ үгэ үгэхын орондо олонхи ушарта редакциин хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө бэшэжэрхинэ.

Бии байгаа эдэ дутагдалнуудаа дары усадхажа, Соведүүдэй ажал ябуулгые мүнөө үеын эрилтэнүүдые хангахаар харуулжа байхын тула редакциин коллектив тусгаар зохёогдоһон холын хараата, тодорхой түсэбөөр хүдэлхэ болоно. Эндэ гансахан статья болон корреспонденцинүүдээр хүдэлмэреэ хизаарлаха бэшэ, харин бусад жанрнуудые — рейд, фельетон, интервью, «түхэрээн стол» гэхэ мэтые хэрэглэжэ болохо ха юм. Соведүүдэй хүдэлмэри олон талатай. Тиимэһээ тэрээн тухай номерһоо номер бүхэндэ бэшэжэ байха арга бии.

Б. ГЫЛЫКОВ.

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР

МОДОШОДОЙ ХАЛУУН ХАҺА

Кабанскын районой Клюевскэ леспромхозой бригаданууд табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденой кавалер В. Н. Полоновой хүтэлбэрилдэг комплексно бригада байгша оной эхинһээ ажалай үндэр бүтээсэ түйлажа ябана. Тус бригадынхид автомат лини ашаглажа, энэ жэлэй 8 һара соо 111 мянган кубометр модо хэмжүүрлэн тайраа. Тиигэжэ энэ эбтэй зетэй бригада модо хэмжүүрлэн тайраха найман һарынгаа түсэбые 6 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Бригадна подрядай гурим үйлэдбэридөө зүбөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар тэдэнэр энэ амжалта түйлаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Байгалай модоной баазада мүнөө тон харюусалгатай хаһа ерэнхэй. Эндэ Валерий Ильич Баландинай хүтэлбэрилдэг тодхогдоһон бригада ЛТ-62 түхэлэй түхеэрэлгээ минутыншье туршада миин байлгангүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, 114,8 мянган кубометр модо үйлэдбэрилһэн байна. Тиигэжэ тэдэнэр даабаряа 31,2 мянган кубометрээр үлүүлэн дүүргэжэ амжаа.

И. И. Днепровскиин ударидадаг эндэхи бригада вагондо модо ашаха найман һарынгаа түсэбые мүн лэ үлүүлэн дүүргээ. Бригадын гэшүүд түсэбэй ёһоор 31,6 мянган кубометр модо ашаха байһан һаа, бодото дээрээ 41,6 мянган кубометр модо хэрэглэгшэдтэ эльгээһэн байха юм.

С. БОГУСЛАВСКИЙ,
«Байкальские огни» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ЕРЭХЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТООСООГООР

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадта арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабариие сүм дүүргэһэн хүдэлмэришэдэй тоо үдэр бүри олошоржо байна.

Комбинадай түрүү хүдэлмэришэд табан жэлэй даабариин орондо зургаан жэлэй даабари бэелүүлжэ амжаа. Буд нэхэгшэ Валентина Васильевна Федосеева 1987 оной апрель һарын тоосоогоор ажаллана. Байгша оной эхинһээ тэрэ түсэбһөө гадуур 4 мянган метр буд нэхэжэ, ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа хоёр дахин дээшэлүүлжэ шадаа. Һалбариин нормын ёһоор гурбанай орондо дүрбэн станок дээрэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, тэрэ энэ амжалта түйлаа ха юм.

Нооһо һамнадаг аппарадай оператор М. И. Козлова мүн лэ зургаан жэлэй түсэб дүүргээ. Илалтын 40 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тэрэ оролсоод, долоон жэлэй даабари дүүргэхэ гэжэ шиидээд, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана.

Мүнөө тус комбинадай 19 хүдэлмэришэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб дүүргээд, арбан хоёрдохи табан жэлэй тоосоогоор хүдэлнэ.

З. ВАСИЛЬЕВА.

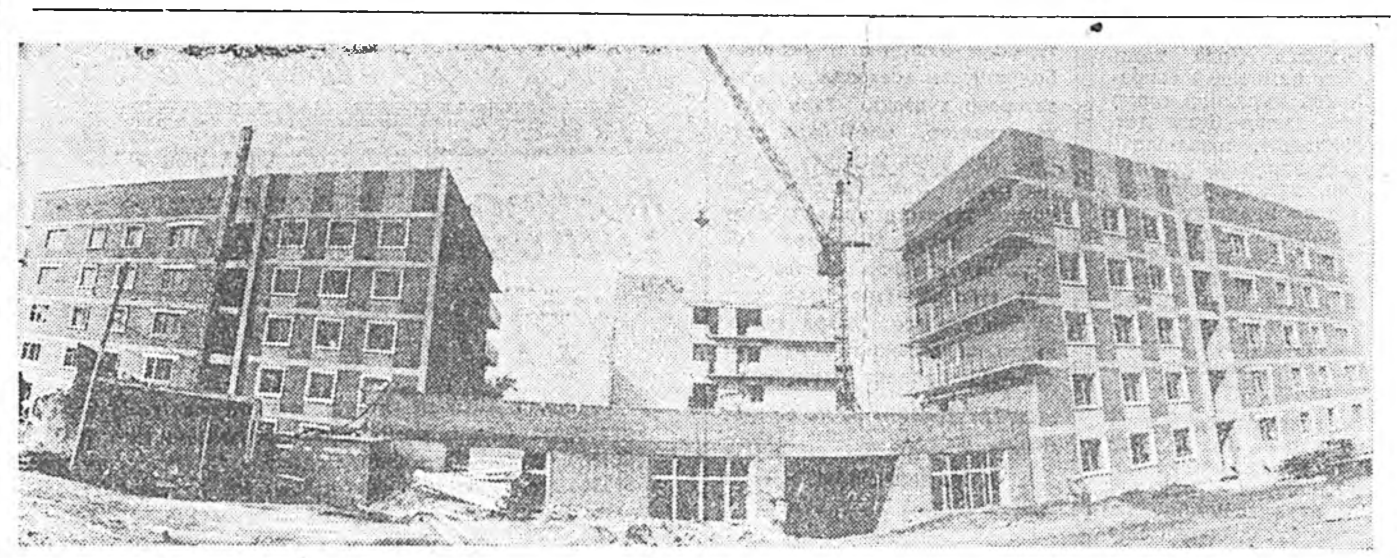

ФОТО РЕПОРТАЖ

ЗАЛУУГАЙ ХАБА ТУРШАБА

Улаан-Үдын трамвайн управлениин хүдэлмэришэдэй хамтын байра Октябрьска райондо баригдажа байна. Энэ гэрэй барилгада залуу штукатур-шэрдэгшэдэй республиканска конкурс эндэ һаяхана болобо. Республикымнай барилгын эмхи зургаануудай эрхим залуу штукатур-шэрдэгшэд тус конкурсдо хабаадалсаа.

Бидэ эндэ сугларагшадай эгээл шуран басаганай ажалаа хэхыень хараха гэжэ шиидээ бэлэйбди. Теэд энэ мүрысөөндэ хабаадагшад адли түргэнөөр, һайн шанартайгаар хүдэлөө.

«Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 7-дохи управлениин штукатур-шэрдэгшэ Светлана Саблина конкурсдо хабаадагшадһаа эгээл залуунь болоно. Тэрэ хоёр жэлэй саана Краснодарай техническэ мэргэжэл олгодог училищи дүүргэһээр, Буряадаймнай ниислэл хото хүдэлхөө ерээ һэн. Түрүүшээр Светлана мэргэжэлээ зүб шэлээ гээшэ гүб гэжэ бодомжолдог, гэрээ һанадаг бэлэй. Мүнөө тэрэ управлениингээ эрхим штукатур-шэрдэгшэдэй тоодо оронхой юм. Энэ хугасаа соо Светланын ажабайдалда ехэ хубилалтанууд болоо. Светлана шэлэһэн мэргэжэлдээ дурлажа, ажалдаа зохёохы ёһоор хандадаг болонхой. Мүн лэ нүхэдөөр олон юм.

«Жилгражданстрой» трестын 1-дэхи СМУ-гай штукатур-шэрдэгшэ Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Елена Ваулина ханануудаа эрхим шанартайгаар, түргэнөөр жэлээд, болбосон түхэлтэй болгоо. Мүн конкурсын теоретическэ хубиин асуудалнууд ехэ орёонууд. Жюриин асуудалнуудта тодо һайнаар харюусажа, Елена Ваулина нэгэдэхи һуурида гараа. Тэрэнэй нүхэд—Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай СМУ-гай Галина Говорина, «Жилгражданстрой» трестын 1-дэхи СМУ-гай Вера Пушнина гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

Дүршэл шадабаритай аха нүхэдэйнгөө дүй дүршэлые халан абаха, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ энэ үдэр Светлана Саблинада удаан һанагдажа ябаха байха.

Л. ЧЕПАКИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Эндэ байшангай барилгада конкурс үнгэргэгдөө; Светлана Саблина; ВЛКСМ-эй обкомой секретарь И. Федотов ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Уран гартай мастер» гэһэн тэмдэг Е. Ваулинагай энгэртэ зүүлгэбэ.

ТАРЯАШАДАЙ НАМАРАЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

БРОННИЦО (Московско область). Бронницко райсельхозтехникын цехүүдтэ бүтээгдэһэн түхеэрэлгын ашаар Москва шадарай ажахынууд хура бороотой үедэшье хартаабха хуряаха аргатай болоо юм. Хартаабха хуряалгын юрын комбайнда хабсаргагдаһан эдэ түхеэрэлгэнь падхагар хүрьһэнһөөшье хартаабха малтадаг байна. Энэ түхеэрэлгэнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ горитойгоор нүлөөлөө. Хэдэн ажахынууд гүрэндэ «хоёрдохи хилээмэ» худалдаха жэлэй түсэб дүүргэнхэй. Харин Раменска районой «Борец» колхоз табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргээ.

БАРНАУЛ. Москвагай Главмосавтотрансай хоёрдохи автокомбинадай колонныжн жолоошод Алтайн харгынуудаар ороохо зөөхэ талаар үдэртөө гурба шахуу нормо дүүргэнэ. КПСС-эй Алтайн крайкомой, крайисполкомой болон крайсовпрофой дамжуулгын Улаан туг түрүү коллективтэ барюулагдаа.

Энэ хизаарта 40 мянга шахуу жолоошод ороохо зөөлгэдэ хабаадана. Ороной бусадшье областьнуудай түлөөлэгшэд тэдэнэй дунда олон.

ЙОШКАР-ОЛА. Нёдондо жэлэйхиһээ долоон хоногоор урид Мариин хизаарай «хойто зүгэй торгоной» полинууд дээрэ хуряалгын хүдэлмэри түгэсхэгдэбэ. Лен тарижа ургуулдаг 29 ажахыда энэ хүдэлмэри эмхитэйгээр үнгэргэгдөө. Леной һайн ургаса ургуулагдаа юм. Автономито республика дотороо Оршанска районой «За мир» колхоздо эгээл эрхим дүнгүүд түйлагдаа. Эндэ гектар бүриһөө 5,5 центнер утаһан абтаһан байна. Нютагай лен болбосоруулгын заводтой харилсаа холбоотой байһанайнь ашаар бүхы ургасань саг болзортоо гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряагдаа юм. Лен гүрэндэ худалдаха талаар табан жэлэй түсэбые ажахы дүүргэнхэй.

ХОРОЛЬ (Примориин хизаар). Примориин ажахынууд гэршүүхэ хадажа эхилэнхэй. Тэрэнэй онсо шэнжэнь гэбэл, мүнөө жэлдэ хаа хаанагүй гансал амяарлагдаһан аргаар ургаса хуряагдана. Баал болгогдоһон гэршүүхэ һайнаар эдеэшэдэг гэжэ түрүү ажахынуудай дүй дүршэл харуулдаг. Тиимэһээ ургаса хуряалгын иимэ арга хэдэн мянган тонно гэршүүхэ нэмэжэ абаха арга олгоно.

ГРОДНО. Берестовицка районой А. М. Воронецкиин нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлгэгдэжэ эхилһэн К-750 түхэлэй илгалгын пункт хартаабха илгажа сэбэрлэлгые хурдадхаба. Нэгэл оператор тэрэниие хангадаг. Час соо 30 тонно хүрэтэр «хоёрдохи хилээмэ» тэрэ сэбэрлэжэ, илгана. Тусхай рентгенэй түхеэрэлгын туһаламжаар хартаабха шулуу шохойһоо сэбэрлэгдэнэ.

Иимэ пунктнуудай хажуугаар областиин ажахынуудта КСП-25 түхэлэй илгалгын агрегадууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байна.

ГРОЗНЫЙ. Чечено-Ингушетиин таряашад барайгар хуряажа захалаа. Автономито республикын барайгар тарижа ургуулдаг эрхим ажахы болохо «Гудермесский» совхозой комбайнернууд баалнуудые хоёр дахин сохино. Тиигэжэ тэдэнэр гектар бүриһөө нэгэ хахад-хоёр центнер эрхим шанартай ороохо нэмэжэ суглуулна.

БАКУ. Азербайджан дотороо тон томо Сабирабадска мал ажалай районой ажалшад жэл хахад бардам хүрэхэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл фермэнүүдтэ зорюулжа бэлэдхэбэ. Тэжээл бэлэдхэлгын бүхы коллективүүдэй хэрэглэдэг болоһон бригадна арга туһалаа.

Республикын бусадшье районуудта тэжээл бэлэдхэлгэ амжалтатайгаар ябуулагдана. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, 25 процентээр ехэ бүдүүн тэжээл, гурбанай нэгэ хубяар ехэ витаминтай гурил, түмһэтэ тэжээл ба силос бэлэдхэгдээд байна.

ВОЛГОГРАД. Эндэхи таряашад намарай ургамалнуудай таригдаха полиие хүсэд бэлэн болгобо. Мүнөө жэлдэ область дотор 1700 мянган гектарта намарай ургамалнууд таригдаха юм. Таряашадай намарай тарилгада бэлэдэлгые хурдадхахадань, Волгоградай промышленна предприятинуудай коллективүүд туһалһан байгаа. Ажахынуудай захилаар тэдэнэр хүрьһэнэй дээдэ хубиие элдүүрилхэ 25 мянган тусхай түхеэрэлгэ бэлдэжэ үгэһэн байгаа. Культиваторнуудта тодхогдоһон эдэ түхеэрэлгэнүүд паар элдүүрилгэдэ ажалай бүтээсые хоёр дахин дээшэлүүлнэ.

ОДЕССЭ. Буджакска талада шалфей хуряажа захалаа. Кировэй нэрэмжэтэ тусхай шэглэлтэй колхоздо тэрэнэй плантацинууд оршодог юм. Фармацевтическэ ба парфюмернэ промышленностьда хэрэглэгдэдэг үнэтэй сэнтэй тоһон Килийскэ тоһоной заводто буйлуулагдадаг юм. Дунай шадарай таряашадай тарижа ургуулдаг халуун ороной хоморой базилик гэжэ ургамал мэнэ һаяар эндэ орожо эхилхэ юм. Энэ намартаа область дотор эдэ ургамалнуудһаа мянгаад тонно тоһон үйлэдбэрилэгдэхэ гэжэ хараалагдана.

ВИЛЬНЮС. Литвагай Пакруойско райондо леной үндэр баян ургаса ургуулагдаа юм. Эндэ гектар бүриһөө «К-6» ба «Оршанска-2» сортын 9 центнер лен-долгунец хуряагдана. Лен болбосоруулдаг комбинадуудтай ажахынуудай баталһан хэлсээнэй ёһоор, леной һолоомон предприятинуудта сэхэ асарагдана.

(ТАСС-ай корр.).

...ЛИКЫН АРАДАЙ ХИНАЛТЫН КОМИТЕДТЭ

ШАЛГАЛТЫН МҮРӨӨР

...н арадай хинал-
...т гүрэнэй худал-
...ай гүрим шалга-
...иин управленитэй
...гажанай райпогой
... шалгаһан бай-
...тивна эд зөө-
... бүтэн байлгалгын,
...даа наймаанай
...мараар сахигдажа
...й асуудал хинаг-
...аралда табигдажа,
...дэлмэридэ энэ та-
...нтой дутагдалнууд
...жэ элирүүлэгдэв.
...түтэлбэрилхы ту-
...тельмашенко, Коно-
...д кооперативна
... хамгаалха, тэдэ-
... бүтэн байлгаха
... анхаралаа багаар
... энэ талаар хинал-
... зохихо хэмжээ
...дые абадаггүй байба.
...үнгэргэгдэхэдөөшье
... бүрлүүлхын түлөө
...дэг, ушар тиимэһээ
...тануудһаа ямаршье
...арадаггүй гэжэ то-
...ихэдэ шалгалтын
...тхай хэлэһэнэйшье
... хиналтын үедэ
...һэн дутагдал, үриг-
... зөөри, коопера-
тивна эд бараа гэдэргэнь бу-
сааха тухай ямаршье хэм-
жээнэй абтадаггүй байһаниинь
гэмшэлтэй.

Худалдаа наймаанай, илан-
гаяа ниитын эдеэ хоол бэл-
дэхэ хүдэлмэриин гүрим бү-
дүүлигээр хазагайруулга, үсөөр-
нэгүй. Ажалай журам хаза-
гайруулха, даалгагдаһан хэ-
рэгтээ харюусалга багатайгаар,
эзэн бусаар хандаха ябадал-
нууд олошороо. Райпогой за-
рим хүтэлбэрилэгшэдшье өөһэ-
дынгөө уялгануудта хайша хэ-
рэгээр хандадаг болонхой.

Харюусалга ехэтэй тушаал-
нуудта кадрнуудые шэлэн
абалгада анхарал оройдоо-
шье хандуулагданагүй. Кадр-
нуудай ажабайдал, намтар бо-
лон тэдэнэй хаана ямар ажал-
да хүдэлжэ байһан, ямар
шадабаритай, эрдэм мэдэсэ-
тэй байһаарнь һонирхонгүй,
олдоһон лэ нэгыень матери-
альна харюусалга ехэтэй ту-
шаалда һуулгажархиха ябадал
эндэ нэгэнтэ бэшэ үзэгдэһэн
байха. Ушар иимэһээ, ажа-
лай журам хазагайруулдаг,
хүдэлмэриин үедэ зайдаг, ар-
хидадаг дээрэһээ ажалһаа
гаргуулһан хүнүүдшье эндэ хү-
дэлхөөр абтаһан байдаг.

Эндэ үнгэргэгдэһэн шал-
галтын үрэ дүнгүүдые хаража
үзэхэдэ, гансахан байгша
оной түрүүшын хахадта 9,7
мянган түхэригэй 5 ехэ дутаа-
бари, 1,8 мянган түхэригэй
мүнгэн болон материальна ехэ
сэнтэй зөөри үбэршэлэгдөө.
Энэ хадаа нёдондо жэлэй-
хидэ орходоо яһала ехэ хэм-
жээнэй мүнгэн зөөри боло-
но. Энэ жэлэй июлиин 1-эй
байдалаар хаража үзэхэдэ,
2,4 мянган түхэригэй мүнгэн
зөөри дутаһан, хулгайлагда-
һан, 0,9 мянган түхэриг мүн-
гэн гэдэргээ бусаагдаагүй
байһаар.

1983—1984 онуудта лимид-
һээ гадуур 3,5 мянган түхэриг
гансал командировконуудта
гаргашалагдаа, 15,3 мянган ту-
хэриг элдэб гаргашануудта
түлэгдөө. Тэрэ тоодо авто-
транспортнуудые нормоһоо
үлүү байлгаһанай түлөө 4,4
мянган түхэриг, электрын эл-
шэ хүсэ хэмһээ үлүү хэрэг-
лэһэнэй түлөө 2,3 мянган ту-
хэриг гаргашалагдаа.

Худалдаа наймаанай оло-
хон предприятинуудта холо-
дильна хэрэгсэл гүйсэдөөр
хэрэглэгдэнэгүй. Энэ гэмээр
эдеэ хоолой продуктнууд түр-
гэн саг соо муудажа, зарим-
даа хаягдаха ушартай болоно.
Хоморой эд бараа худалдаха
талаар дутагдалнууд үшөөл
үзэгдэһөөр. Магазинуудай скла-
дууд соо иимэ эд бараан
удаан саг соо хэбтэнэ, һүү-
лээрнь худалдан абагшадта
хүрэнгүй, доогуур үгтэнэ.

Худалдаа наймаанай хүдэл-
мэри саашадань һайжаруулха
талаар райпогой правлени
ямаршье хэмжээ ябуулга
абанагүй. Энэл ушарһаа үн-
гэрһэн жэлэй эд бараанай эрье-
сын түсэб оройдоол 95,9 про-
цент дүүргэгдээ һэн. Энэшье
жэлэй түрүүшын хахад жэлэй
түсэб дүүргэгдээгүй. Түсэбэй
дүүргэлтэ ехэнхидээ магази-
нуудай һайн хүдэлмэриһөө
дулдыдадаг гээшэ. Харин энэ
райпогой олохон магазинууд
муугаар хүдэлдэг гэжэ эли-
рүүлэгдээ.
Райпогой ниитын эдеэ хоо-
лой нэгэдэлэй директор А. В.
Каратаевагай хиналтагүй, һула
эрилтэһээ боложо, ниитын сто-
ловонуудта ажалай, техниче-
скэ журам хазагайруулга, про-
дуктнуудые дутуу хэхэ, муу-
гаар сэбэрлэхэ, муу шанартай,
нэгэл янзын эдеэ хоол бэл-
дэхэ ябадал үзэгдэнэ. Мяха-
най болон загаһанай блюдэ-
нүүд ехэнхи ушарта түүхэйшэ-
гөөр, амтагүйгөөр бэлдэгдэ-
жэ, ажалшадай урда табигда-
на. Столовонуудта ариг сэбэ-
рые сахилга эмхидхэгдэнэгүй.
Үйлэдбэриин байранууд, кух-
нинууд муугаар сэбэрлэгдэ-
нэ, амһартануудшье заримдаа
муугаар угаагдана.

Тиихэдэ архиин, мүн хилээ-
мэнэй зүйлнүүдэй сэн нэмээ-
жэ худалдаһанайнгаа ашаар
Баргажанай 1-дэхи столовын
хүдэлмэрилэгшэд гансал 1984
оной туршада худалдан абаг-
шадһаа 1060 түхэриг мүнгэ
үлүү абаһан байна. Иимэрхүү
хуули буса ябадалнууд болон
дутагдалнуудтай районой ажал-
шадай эбсэхэгүй байһаниинь
мэдээжэ.

Худалдаа наймаанай талаар
хүн зониие муугаар хангажа,
эд зөөри болон эдеэ хоолой
зүйлнүүдые бүрин бүтэн байл-
гаха талаар хуули буса яба-
дал гаргажа, даалгагдаһан ту-
шаалта уялгануудтаа харюу-
салгагүйгөөр хандаһанайнгаа
түлөө Баргажанай райпогой ту-
рүүлэгшэ М. П. Стельмашен-
ко, ниитын эдеэ хоолой нэгэ-
дэлэй директор А. В. Каратае-
ва гэгшэд хатуу шанга дон-
годолгодо хүртэбэд.

Шалгалтын дүнгүүдээр ямар
хүдэлмэриин үнгэргэгдэһэн
тухай республикын арадай хи-
налтын комитедтэ 1985 оной
июль соо мэдээсэхэ гэһэн
шиидхэбэри абтаба.

...МТЫН ХҮСЭН ...ПӨӨ ЕХЭТЭЙ

...райондо арадай хиналтын 19 бүлэг тоологдодог.
...нда һайнаар хүдэлдэг бүлэгүүд олон юм. Новоки-
... поссоведэй дэргэдэхи арадай хиналтын гол бү-
...үлэй тоодо ороно. Энэ бүлэгые хүүгэдэй саа-
... Ольга Романовна Мурзина олон жэлэй туршада
...ээр хүтэлбэрилжэ байдаг. Тэрэнэй даадаг бү-
...мэргэжэлтэй, хэдэн наһанай хүнүүдһээ бүридэбэ-
...и зорилго, һанал бодолынь нэгэн юм. Гол бүлэгэй
...5 секторто хубаардаг.
...айский» совхозой 4-дэхи отделениин зоотехник
... Петровна Никифоровагай хүтэлбэри доро ажал-
...дае ажахын сектор байгша ондо хэзээ хэзээнэй-
...ээр хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэхээр. Эдэнэр үбһэ ху-
...үедэ хүн зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри
...буулжа, тэдэниие энэ шухала хэрэгтэ бүри эдэб-
...абадалсахыень уряалһан, мүн өөһэдөөшье жэшээ
... байна. Автобазын жолоошон Михаил Иннокентье-
...дэ ниитын ажал хэрэгтэ эдэбхитэй бэрхэ байхаһаа
...н нүхэдөө энэ хүдэлмэридэ олоор хабаадуулжа
... юм. Түрэл ажахыдаа үнгэргэгдэһэн шухала кам-
... үедэ элдэб шалгалтануудые үнгэргэжэ, дутуу
...ые элирүүлдэг, тэрэнээ дары усадхаха хэмжээнүү-
...г байха юм.
...ист Елизавета Прокопьевна Бывчаягай хүтэлбэ-
...ндахи сектор хүн зоной үмсын гэрнүүдэй хажуу-
...г сэбэрые сахиха ба барилга-заһабарилгын талаар
...даг. Тэрэ өөрөө наһанайнгаа амаралтада үни ха-
...шье, олон жэлэй туршада хэжэ ябаһан ажал хэрэгээ
...һээр. Мүн совхозой жиирэй хүдэлмэришэн
... Григорьевич Юшин энэ секторто үнинэй хүдэлдэг.
...ой ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, худалдаа
... соёлой, элүүр энхые хангалгын талаар эмхидхэг-
...орнүүдые арадай хиналтын гол бүлэгэй гэшүүд
...евич Петров, Елена Федоровна Виноходова, Юлия
...вна Суворова гэгшэд хүтэлбэрилдэг юм. Энэ
... һара, квартал бүхэнэй түсэб табижа, энэл түсэ-
...жалладаг гүримтэй. Үнгэргэһэн шалгалта
...орхоигоор тэмдэглээд, энэ асуудалаар ямар хэм-
...нүүд абтанаб гэжэ саг үргэлжэ хинан шалгажа
... һаяхан тэдэнэй үүсхэлээр гэр байрануудай за-
... шанар шалгагдаба. Тэрээндэ гол бүлэгэй бүхы
...бадалсажа, хүн зоной ажаһуудаг гэр байрануудай
... байһыень элирүүлээ. Новокижингинск һуури-
... үйлсын 9-дэхи, 2-дохи гэрнүүд үнинэй заһабари-
...болинхой.
...нэ заһабарилгын һүүлээр ашаглалгада оруулагда-
... 2-дохи гэрэй зарим байрануудта мүн лэ заһаба-
...һээр болошонхой. Энэ гэрэй 7-дохи байрын та-
...й ханын штукатурканууд хуураха унана. Тэндэнь
...нгтэй. Шалгалтын болоһон үдэр энэ гэртэ хүйтэн-
...шье уһанай үгы байһаниинь ехэ гайхалгүй байба.
...й зүблөөн дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ,
...жээ ябуулганууд абтаа һэн.
...лай шэнэ жэлэй эхилхын урдахана һургуулиин
... хэр зэргэ заһабарилагдаһан тухай шалгалта үн-
... Ажалшадай байдаг байрануудта ариг сэбэр
...сахигдана гэжэ элирүүлэгдэһэн байна.
...хиналтын бүлэг, поссоведэй гүйсэдком, арадай де-
... болон депутадуудай бүлэгүүд хамтаран, һууринайн-
...нуудай ариг сэбэрэй түлөө, мүн тосхон һууринуудаа
...тухалтэй болгохын түлөө эрид шангаар тэмсэхэ бо-

А. ЗОЛТОЕВ,
...районой арадай хиналтын комитедэй инспектор.

**...ктор Владимир Дор-
...жиевич Машкинов Түнхэнэй
«Маяк» колхоздо
...й туршада амжал-
... ажаллажа ябана.
...хиналтын гол бүлэ-
... В. Д. Машкинов
...һан түсэбтэ дааба-
... дүүргэхынгээ ха-
... ниитын хүдэлмэри-
...тэйгээр хабаадалса-
...низаторнуудай ажал
... саг үргэлжэ хинан
...һо, түлишэ гар-
... хинадаг, машина
...даа саг болзор
...һайнаар заһабарилха
...нуушуулда зүбшэл
...үдэг юм.**

**...ДЭЭРЭ: В. Д. Маш-
кинов.
...ГИГЕНОВЭЙ фото.**

ОЛОНОЙ НЮДЭН ХУРСА

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН ХУУДАҺАН

БҮГЭДЫН ОРОЛДОЛГО ХЭРЭГТЭЙ

Улаан-Үдын арадай хинал-
тын городской комитедэй ээл-
жээтэ зүблөөн һаяхан боло-
жо, Советскэ болон Октябрь-
ска районуудай Соведүүдэй
гүйсэдкомой комитедүүдэй дэр-
гэдэ оршодог ажаһуудалай со-
циальна хангалгын таһагуудай
хүдэлмэридэ үзэгдэдэг дутаг-
далнуудые хаража үзэбэ.

Городой Октябрьска (таһа-
гые даагша М. П. Прохорова),
Советскэ (Д. А. Шикуло) райо-
нуудай социальна хангалгын
таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд
хүн зондо тэдхэмжын болон
пенсиин мүнгэ түлэхэ гүрим
ехээр хазагайруулна, түлэгдэ-
хэ ёһотой мүнгыень саг соонь
түлэнэгүй, энэ талаар тоо бү-
ридхэлгэ муугаар хэгдэнэ гэ-
жэ эндэ үнгэргэгдэһэн шалгал-
тын үрэ дүнгүүд харуулна.

Дээрэ дурсагдаһан таһа-
гуудта ажалай дүрим болон
нормо муугаар сахигдана, эр-
хэтэдэй зүгһөө ороһон гүйл-
тануудта анхарал багаар хан-
дуулагдана. Райсобесүүдэй за-
рим хүдэлмэрилэгшэд гомдол-
нууд болон гүйлтануудта хай-
ша хэрэгээр хандажа, ажал-
шадай эрилтэнүүдые бэеһээ
холодуулан, ондоо эмхи зур-
гаануудта эльгээхые оролдо-
но.

Пенсиин болон тэдхэмжын
мүнгэ түлэхэ тухай гүйлтануу-
дай саг соогоо харагдажа үзэг-
дэдэггүй байһаниинь элирүү-
лэгдээ. Эндэ жэшээ болгон
дурдаха болоо һаа, Октябрь-
ска райсобесэй хүдэлмэрилэг-
шэдэй гэмээр эрхэтэд Е. И.
Цирикова, Л. Н. Рябовина гэг-
шэдэй пенси абаха тухай до-
кументнүүдые комисси саг
болзортонь хаража үзэнгүй,
14 үдэрөөр хойшолуулһан
байна. Эрхэтэн Т. М. Дарбаш-
кеевагай иимэл гүйлтань 26
үдэр хэбтээ. Советскэ райсо-
бестэ А. Ф. Машановагай пен-
си абаха тухай үгэһэн гүйлта
20 хоног соо хэнэйшье һанаа
зобоогоогүй.

Тэдхэмжэ болон пенси тү-
лэхэ тухай документнүүд рес-
публикын Социальна хангалгын
министерствэдэ саг соогоо эль-
гээгдэнэгүй. Гүрэнэй тэдхэм-
жын түлэгдэхэ шэнэ хэрэгүү-
дэй олонхинь министерство
эльгээгдэжэ, шалгалта гара-
хынгаа урда тээ райсобесүүд-
тэ нэгэ һарын туршада ямар-
шье шалтагаангүйгөөр бариг-
дана.

Ажаһуудалай социальна хан-
галгын таһагуудта ороһон до-
кументнүүдые хинан шалгажа,
хүсэндэнь оруулха талаар хү-
дэлмэри һулаар ябуулагдана.
Байгша оной түрүүшын хахад
жэлэй туршада гансал Октябрь-
ска райсобесэй хүдэлмэрилэг-
шэдэй гэмээр 100 документ,
Советскэ райсобестэ 38 доку-
мент муугаар хэгдэжэ, пенси
болон тэдхэмжын мүнгэ аба-
ха хүнүүд тэрэнээ үни удаан
саг соо хүлеэхэ баатай боло-
һон байна. Пенсиин мүнгэнэй
түлэгдэхэ тухай баталагдаһа-
най һүүлээр 2—3 һарын үн-
гэртэр энэ мүнгэнэй түлэгдэн-
гүй байха ушарнуудшье олоор
үзэгдэдэг.

Таһагуудай хүдэлмэридэ мүн
ондоошье дутагдалнууд бии
гэжэ шалгалтын дүнгүүд ха-
руулна. Пенсионернүүдэй хэ-
рэгүүд дотор бии болоһон
хубилалтанууд саг болзор соо-
гоо тэмдэглэгдэнэгүй. Энэл
шалтагаанаар Октябрьска рай-
собесһээ Е. И. Ефимовада
байгша оной январиин 1-һээ,
А. А. Зиновьева Е. И. Шеста-
кова хоёрто майн 1-һээ, Г. А.
Костроминада июниин 1-һээ,
В. С. Черных гэгшэдэ июлиин
1-һээ пенсиин мүнгэн үгтөө-
гүй байһаар.

Пенсионернүүдтэ болон гү-
рэнэй тэдхэмжэ абадаг хү-
нүүдтэ мүнгэ түлэхэ ёһо гү-
рим хазагайруулга һүүлэй үе-
дэ олоор үзэгдэнэ. Тэдхэм-
жын мүнгэнэй үлүү гү, али
дутуу түлэгдэхэ ушарнууд то-
хеолдоно. Пенсиин мүнгэ аба-
ха тухай үнэмшэлгэ дээрэ тэ-
рэнэй номер, мүн хэзээ үг-
тэһэн тухай бэшэгдэнэгүй. Тии-
хэдэ Октябрьска райсобестэ
пенсиин болон тэдхэмжын мүн-
гэнэй хэмжээнэй хубилһан ту-
хай тэмдэглэл пенсионернүү-
дэй үнэмшэлгэ дээрэ хэгдэ-
дэггүй байна. Ушар иимэһээ
райсобесүүдэй хүдэлмэрилэг-
шэдэй ажалдаа халирхайгаар
хандаһанһаа боложо, пенсио-
нернүүд жэжэ-божо асуудал-
нуудые шиидхэхын тула ми-
нистерство ерэхэ ушартай бо-
лоно. Иимэ асуудалнуудтай-
гаар һара бүри 125 хүн Ок-
тябрьска, 80 гаран хүн Совет-
скэ районуудһаа гомдол оруул-
даг байна.

Октябрьска болон Советскэ
райсобесүүдэй хүдэлмэрилэг-
шэдэй ажал хэрэгтээ анхарал-
тайгаар хандадаг байгаа һаань,
иимэ ушар үсөөнөөр үзэг-
дэхэ һэн бэзэ. «Эрхэтэдэй зүг-
һөө ороһон һанамжа, гүйлта
болон гомдолнуудые хаража
үзэхэ гүрим» тухай СССР-эй
Верховно Соведэй Президиу-
мэй тогтоол дотор хэлэгдэ-
һэн эрилтэнүүд Октябрьска
райсобестэ гүйсэдөөр дүүр-
гэгдэнэгүй. Эрхэтэдэй зүгһөө
ороһон гүйлта, гомдолнууд
тусгаар дэбтэр соо тэмдэглэг-
дэнэгүй.

Дээрэ дурсагдаһан эмхи-
нүүдтэ ажал хэрэгээ сааша-
дань һайжаруулха тухай бо-
domжолхоор саг болоо. Тии-
хэдэ коллектив дотороо, мүн
районоишье элдэб эмхи зур-
гаануудта ошожо, пенси бо-
лон тэдхэмжын мүнгэ зүбөөр
түлэхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые
үнгэргэхэ шухала. Хэлхээ хол-
боонoй хүдэлмэрилэгшэдэй
дунда ойлгууламжын хүдэлмэ-
ри үргэнөөр ябуулха хэрэг-
тэй. Игэжэл олоной хүсөөр,
бүгэдөөрэн оролдожо, эмхи
журамаа шангадхаагүй һаа,
ажал хэрэгтэмнай үзэгдэжэ
байһан дутуу дунданууде
усадхажа шадахагүйбди.

В. БУДАЕВ,
Улаан-Үдын арадай хиналтын городской комитедэй инспектор.

АДХАШЬЕ ОРООҺО ГЭЭХЭГҮЙ

Манай республикын колхоз,
совхозуудай ажалшад үбһэ
тэжээл бэлэдхэлгээ үргэлжэ-
лүүлхэтээ хамта таряа хуряал-
гаяа эршэмтэйгээр ябуулна. Мү-
нөө бидэнэй урда «Бүхы ур-
гуулһан юумээ гээлтэ, хорол-
тогүйгөөр, саг дарыдань ху-
ряажа абаха» гэһэн зорилго
табигдаад байна. Арадай хи-
нагшад энэ үедэ ажал хүдэл-
мэреэ улам эдэбхижүүлэн,
ургаса хуряалгые бултыень
богони болзор соо хуряажа
абахын түлөө оролдохо ёһо-
той.

Ургаса таряа хуряалгын үе-
дэ нэгэшье килограмм ороо-
һон, овощ, хартаабха ажал-
даа эзэн бусаар хан-
дагшадай гэмээр хосорхо
ёһогүй. Ушар иимэһээ таряа
хуряалгын агрегадууд, ороохо-
ной тоогууд, автотранспорт
болон ороохо тушаан абадаг
пунктнуудта арадай хинагшад
шанга шалгалта эмхидхэхэ бо-
лоно. Арадай хиналтын саг
зуурын бүлэгүүд болон пост-
нууд хаа хаанагүй эмхидхэг-
дэхэ зэргэтэй.

Нэн түрүүн комбайнуудай
бункернууд, ороохо зөөдэг
автотранспортна хэрэгсэлнүүд
нүхэ солоохойгүйгөөр бүглэг-
дэхэ эрилтэ механизаторнуу-
дай урда табигдана. Респуб-
ликын зарим ажахынуудта
ороохо хадагалха складууд,
погиһоо асарагдаһан ороохо
буулгаха талмайнууд, ороохо
сэбэрлэдэг оньһон техникэ
һайнаар түхеэрэгдэнэ гэхын
аргагүй. Иимэ ушарта
арадай хинагшад эдэ дутаг-
далнуудые усадхаха тушаа
хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Ажахынуудай арадай хинал-
тын гол бүлэгүүд профсою-
зай комитедүүдэй, Соведүү-
дэй саг үргэлжын комиссинуу-
дай гэшүүдтэй хамта таряа ху-
ряалга дээрэ шалгалта ба
рейднүүдые үнгэргэхэ ёһотой.
Колхоз, совхозуудай хүтэлбэ-
рилэгшэд рейднүүдые үнгэр-
гэгшэдые автотранспортаар
хангажа, арадай хинагшадай
элирүүлһэн дутагдалнуудые
усадхаха хэмжээнүүдые
абаха зэргэтэй. Таряа хуряал-
га дээрэ эмхидхэгдэһэн ара-
дай хинагшадай постнуудай
бүридэлдэ урдань ажахынуу-
дай хүтэлбэрилэгшөөр, мэргэ-
жэлтээр хүдэлһэн пенсионер-
нүүдые хабаадуулха шухала.

Арадай хиналтын бүлэг пар-
тиина болон профсоюзай ор-
ганизацинуудтай хамта арадай
хинагшадай үнгэргэһэн шал-
галтануудай дүнгүүдые, тэдэ
дүнгүүдэй ёһоор абтаһан хэм-
жээнүүдые олондо соносхохо
талаар оролдолго гаргаха
ёһотой. Таряа хуряалгын хү-
дэлмэриин бүхы участогуудта
эмхитэй, гүримтэй, журамтай
ябадалые түйлаха хэрэгтэй.

Адхашье ороохо гээлтэ, хо-
ролтодо оруулха, ороохо хул-
гайлха, тэрээндэ эзэн бусаар
хандажа, хура бороодо та-
бижа, халааха ба гутааха яба-
далтай арадай хинагшад эрид
шангаар тэмсэхэ ёһотой. Тии-
хэдээ гэм зэмэтэй хүнүүдтэ
яла тохохо, коллектив соонь
шүүмжэлхэ, олондо харуулан
ойлгуулха, соносхохо гэхэ мэ-
тэ бүхы хэмжээнүүдые гүйсэд
хэрэглэхэ шухала.

Социалис мүрысөөн хэр эм-
хидхэгдэнэб, материальна бо-
лон моральна урмашуулга хэр
зэргэ хэрэглэгдэнэб гэжэ ара-
дай хинагшад мүн лэ шалгажа
байха ёһотой. Тэрэшэлэн
«Сельхозтехника» нэгэдэлэй
ажахынуудай механизаторнууд-
та үзүүлдэг туһаламжа, түли-
шэ ба түрхилгын материал-
нуудые, электрын элшэ хүсэ
гаргашалга — эдэ бүгэдэ хи-
нагшадай үдэр бүриин анха-
ралда байха ёһотой.

Арадай хинагшад хёрхоор
хаража, шанга шалгалтануу-
дые үнгэргэжэ, байгша ондо
ургуулһан ороохо таряагаа бү-
рин бүтэнээр, саг болзортонь
хуряахын тула бүхы хэмжээ-
нүүдые абаха, ороной Эдеэ
хоолой программа бэелүүлхэ
хэрэгтэ горитойгоор хубитаяа
оруулха аргатай байна.

ХАРЮУСАЛГАНЬ БАГАДАА

...КПСС-эй Ахын
... зүблөөн болобо.
...сон арадай хинал-
...дэй бүлэгүүд бо-
...нуудай ажал ябуул-
... асуудал зүбшэн
... Арадай хиналтын
... комитет, тэрэнэй
...лэгүүд болон пост-
...н болон правитель-
...шабаринуудые бэе-
...рэгтэ гол анхара-
...лжа, үйлэдбэриин
...шэлүүлхэ, ажалай
...тын гүрим журам
...лые оролдодог
... Гансахан үнгэрһэн
...дэй туршада райо-
...й хинагшадай хү-
... шалгалта үнгэргэг-
...итедэй зүблөөнүүд
... хэлсэгдээ юм.
...галтануудай үедэ
...дта 80 мянган тү-
...хуули бусаар гаргаша
... Гүрэнэй, ажа-
... финансын журам
...лһанайнгаа ба ара-
...н зөөри үриһэнэйн-
... 30 тушаалта нюур
... харюусалгада ха-
...даа. Тодорхойлхо-
...ниинь доодо ша-
...лнуудта оруулаг-
...мүн нүгөөдүүлынь
үриһэн мүнгэ зөөринэ һөөр-
гэнь бусааһан байна.

Тиихэдэ арадай хиналтын
гол бүлэгүүд болон постнуу-
дай гэшүүд энэ хугасаада
184 дахин шалгалта үнгэр-
гэхэдөө, элдэб тушаалтай
хүн зониие олоор хабаа-
дуулһан байна. Энэ талаар
«Коммунизм» колхозой (гол
бүлэгэй түрүүлэгшэ С. Ж.
Маланов), «50 лет Октября»
колхозой (арадай хиналтын
бүлэгэй түрүүлэгшэ Д. Г.
Гергенов), Ленинэй нэрэмжэ-
тэ колхозой (түрүүлэгшэнь
В. Г. Хамаганов), районой тү-
бэй больницын (түрүүлэг-
шэнь Л. В. Бугалова) болон
бусадшье арадай хинагшад
ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаа.
КПСС-эй райкомой тогтоол
дотор арадай хиналтын ко-
митедэй хүтэлбэрилхы, эм-
хидхэхы хүдэлмэридэ, бүлэ-
гүүд болон постнуудай ажал
ябуулгануудта тэдэнэй һа-
намжа, үүсхэлые бадаруул-
ха талаар дутагдалнууд
үшөөшье ушарһаар гэжэ тэм-
дэглэгдэнэ. Зарим эдэбхи
үүсхэл ба бэлэдхэл багатай,
хүнүүдээр үгээ ойлголсожо
шададаггүй хүдэлмэрилэгшэд
арадай хиналтын бүлэгүүдые
хүтэлбэрилнэ. Иимэ хүнүү-
дэй даадаг бүлэгүүдтэ дутуу
дунданууд, шиидхэгдээгүй
асуудалнууд олоор үзэгдэнэ.
Арадай хиналтын комитедэй,
гэшүүдэй ажал хэрэгынь
партиина, профсоюзай болон
комсомолой организаци-
нуудтай, депутадуудай ко-
миссинууд болон бэшэшье
ниитын эмхи зургаануудтай
нягта холбоо барисаагүйгөөр
ябуулагдана. Бүлэгүүдэй тү-
рүүлэгшэнэртэ хабаатай
ямаршье һуралсал үнгэргэг-
дэнэгүй, тэдэниие зүбөөр ху-
баарилан табижа хүмүүжүүл-
гэдэ анхарал үшөөл багаар
хандуулагдана. Хинагшадые
ажалдань бүри эдэбхижүүл-
мээр, тэдэнэй һонирхол, ан-
харал хандуулмаар хөөрэл-
дөөн, семинар ба зүблөөн
эмхидхэгдэнэгүй. Районой
олохон ажахынуудта арадай
хиналтын булан байгуулаг-
даагүй байһаар. Хинагшадай
ажал хэрэг харуулһан стенд-
нүүд, выставкэнүүд үсөөн.
Арадай хиналтын комитедтэ
үнгэргэгдэжэ байһан хүдэл-
мэри, тэдэнэй урдахи зорил-
гонууд, хараа бодолнууд ту-
хай хэблэлдэ огто бэшэгдэ-
нэгүй. Бүлэгэй гэшүүдэй һа-
намжа, дурадхалнууд олоной
анхаралда табигдажа зүбшэг-
дэнэгүй.

Партиина организацинуу-
дай секретарьнар, сомоной
Соведүүдэй гүйсэдкомуудай
түрүүлэгшэнэр арадай хи-
нагшадай хүдэлмэридэ туһа-
тай зүбшэл заабари багаар
үгэнэ, тэдэнэй үнгэргэдэг
шалгалтануудай дүнгөөр һо-
нирхоногүй шахуу. Ажал хү-
дэлмэриинь хинажа, шэнэ,
һонирхолтой даабаринуудые
үгэжэ, тэрэнэйнь хэр зэргэ
дүүргэгдэһэн тухай тоосоо
шагнаагүй байха юм. Илан-
гаяа «Улаан Аха» колхозой,
районой хүн зоной ажаһуу-
далай хэрэглэмжэ хангалгын
байшангай, хэлхээ холбооной
таһагай, райпогой, сомоной
Соведүүдэй болон бусад эм-
хи зургаануудай дэргэдэ бай-
гуулагдаһан арадай хинал-
тын бүлэгүүд муугаар хү-
дэлнэ гэжэ сэхэ тэмдэглэхэ
хэрэгтэй. Һүүлэй үедэ арадай
баялигта, гүрэнэй зөөридэ
эзэн бусаар хандаха ябадал-
нууд хараа байса олошороо.
Гадна ажалай журам һулаар
сахигдана, ажалдаа харюу-
салга багатайгаар, ёһо тэды-
гээр хандаха ушарнууд олоор
дайралдана. Оронойммай эко-
номическа болон социальна
хүгжэлтын гол шухала шата
болохо үйлэдбэриин шанар
дээшэлүүлхэ, газар тарялан-
гаа һайнаар элдүүрилхэ, то-
һо түлишэ алмаха, түрүүшүү-
лэй дүршэл болон шэнэ ар-
ганууды нэбтэрүүлхэ, эр-
дэм-шэнжэлэлгын талаар
ажал хүдэлмэреэ оньһожо-
руулха асуудалнууд эндэ
һайнаар эмхидхэгдэнэгүй.

Н. ПУСТОСМЕХОВ,
Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедэй методическа кабинедые даагша.

I Интернационалай байгуулагдаһаар

120 жэлэй ойдо

ПРОЛЕТАРИАДАЙ УЛАСХООРОНДЫН ТҮРҮҮШЫН ЭМХИ

120 жэлэй саада тээ, 1864
оной сентябриин 28-да Лон-
дондо хүдэлмэришэдэй улас-
хоорондын нүхэсэл (I Интер-
национал) байгуулагдаа һэн.
Тэрэниие байгуулга ба ажал
ябуулгань хадаа хүдэлмэри-
шэн ангиин сүлөөлхы тэмсэ-
лэй хүгжэлтын түүхын шу-
хала шата болоо бэлэй. Мү-
нөөнэй коммунис болон хү-
дэлмэришэнэй хүдэлөөнэй тео-
ретическэ ба эмхидхэлэй үн-
дэһэ һуурии табиһан проле-
тариадай олониитын түрүү-
шын эмхи байһан юм.

Интернационалай үндэһэ
һуурии табилга ба тэрэниие
хүтэлбэрилгэ хадаа Карл Марк-
сын бодото ажал ябуулгын
үрэ дүн болоо. Интернациона-
лай эмхидхэгдээгүй һаань,
Марксын ажабайдал «брилли-
антыень ходоро татажа аба-
һан бриллиант бэһэлигтэй»
адли байха һэн гэжэ Энгельс
хурсаар хэлээ һэн (Зохёол-
нууд, 36-дахи боти, 33-дахи
хууд). Интернационалай ажал
ябуулгын жэлнүүдтэ (1864—
1876) марксизмын амидарал-
та хүсэн, бүгэдэ ниитын шэн-
жэ, уласхоорондын пролета-
риадай, мүн орон бүхэнэй хү-
дэлмэришэн ангиин оюун ухаа-
най арга зэмсэг боложо ша-
даха шадабаринь элирхэйлэг-
дээ һэн. Научна социализмын
гол бодолнуудта үндэһэлһэн
Интернационалай программа
тэмсэжэ байгаа хүдэлмэришэн
ангиин үзэл сурталай талаар
үндэһэ һууринь болоо һэн.

Экономическа ба полити-
ческэ дарлалтада эсэргүү тэм-
сэлдэ элдэб оронуудай хүдэл-
мэришэдэй интернациональна
ангиин һаналаа нэгэдэлгын
тактикада энэ программань
үндэһэлнэ. Пролетариадай бу-
һалгаалгын хүдэлөөндэ туһа-
ламжа, штрейкбрехернүүдтэ
эсэргүү тэмсэл эмхидхэхэ дүр-
шэл Интернационал бии бол-
гоо. Интернационалай үедэ
США-гай, Европын оронууд-
та болоһон олон тоото бухал-
гаанууд бусад национальна
хүдэлмэришэдэй отрядуудай
нэгэн һаналтайгаар дэмжэлэ-
нэйнь ашаар олонхи ушарта
илалтаар дүүрэдэг бэлэй.

Профессиональна союзууд
мэтын олониитын пролетар-
ска эмхинүүдые хүгжөөлгэдэ,
энээнэй урда тээ Англида ба
США-да бии байһан проф-
союзуудые хүгжөөн хамтаруул-
гада Хүдэлмэришэдэй улас-
хоорондын нүхэсэл туһа нэмэ-
ри болоо. Тиигэжэ Интерна-
ционал профсоюзай мүнөө-
нэй хүдэлөөнэй үндэһэ һуури
табяа һэн.

Интернационалда дайнай ба
амгалан тайбан байдалай асуу-
далнуудые зүбшэн хэлсэлгэ
пролетариадай ангиин хараа
шугамые тодорхоилгодо ту-
һалаа. Маркс үгэ хэлэхэдээ,
дайн дажарые буруушаан, ам-
галан тайбан байдалай түлөө
тэмсэхэ шухала гэжэ нэгэнтэ
бэшэ заадаг, энэ тэмсэлдэ хү-
дэлмэришэн ангиин онсо үүр-
гые тэмдэглэдэг һэн.

Марксын хэлэһэн үгэнүүдэй
үндэһөөр Интернационалай за-
седанинууд дээрэ националь-
на асуудалаар, тобшолон хэ-
лэбэл, Ирландидахи нацио-
нально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе
дэмжэхэ талаар революцион-
но ба түрүү үзэлтэй бүхы
хүсэнүүдтэй пролетариадай
ябуулгануудые нэгэн доро
ябуулха тактика зохёогдоо
һэн.

Научна теорёор зэбсэглэн-
хэй, тэрэнэй дайшалхы ман-
лайн үүргые дүүргэхэ арга-
тай пролетариадай революци-
онно партиие байгуулга хадаа
хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй
амжалтын шухала эрхэ бай-
дал болоно гэжэ Хүдэлмэри-
шэдэй уласхоорондын нүхэсэ-
лэй ажал ябуулга харуулаа
һэн. Интернационалай ашаар
элдэб оронуудта социалис
хүдэлмэришэнэй партинуудые
байгуулхын тула эрхэ нүхэсэл-
нүүд байгуулагдаа, юрэнхы
дээрээ эдэ партинуудай поли-
тическэ программа ба эмхид-
хэлэй бүридхэл, хүдэлмэри-
шэн ангиин хүтэлбэри доро
бүхы хүсэнүүдые нягтаруулан
жагсааха тактика зохёогдоо.

Интернационалай байгуулаг-
дахада, марксизм олониитын
хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй
холбогдожо эхилээ. I Интер-
националай ажал ябуулгые
сэгнэхэдээ, тэрэ «капиталда
революционно добтолго бэл-
дэхын тулада хүдэлмэришэдэй
уласхоорондын эмхиин үндэ-
һэ һуури табиһан», «социализ-
мын түлөө пролетарска, улас-
хоорондын тэмсэлэй үндэһэ
һуури табиһан байгаа» гэжэ
В. И. Ленин бэшээ һэн. (Зо-
хёолнуудайнь дүүрэн суглуул-
бари, 38-дахи боти, 302—303
хуудаһан).

1889 ондо байгуулагдаһан
II Интернационалай Ф. Эн-
гельсын хүтэлбэрилдэг рево-
люционно бүлэгэй ажал ябуул-
гада Хүдэлмэришэдэй улас-
хоорондын нүхэсэл эхэ нүлөө
үзүүлһэн байгаа. Ленинэй хэ-
лэһэнэй ёһоор, социализмые
дэлгэрүүлхэ ба тэрэнэй хүсэ-
нүүдые эмхидхэхэ талаар II
Интернационал тон шухала
ба ашатай туһатай хүдэлмэри
хэһэн байгаа. (Зохёолнуудайнь
дүүрэн суглуулбари, 26-дахи
боти, 103-дахи хуудаһан).

Энгельсын наһа бараһанай
һүүлээр II Интернационалые
хүтэлбэрилгэ баруунай оппор-
тунистнуудай гарта байн байн
орожо, жэжэ буржуазна со-
циализмын теори дахин һэр-
гээгдэжэ, Интернационалай
программна документнүүдһээ
тэрэнэй революционно удха
һалгаагдажа эхилһэн байгаа.

Иимэ эрхэ байдалда В. И.
Ленин болон тэрэнэй талые
баримталагшад оппортунизм
ба ревизионизмые эрид
шангаар шүүмжэлээ һэн. Им-
периализмын эрхэ байдалда
марксизмые зохёохы ёһоор
хүгжөөлгэдэ Ленинэй зохёол-
нууд айхабтар ехэ түлхисэ
болоһон байгаа.

Россидахи Агууехэ Октяб-
риин социалис революци ха-
даа научна социализмын тео-
риие, I Интернационалай үг
зорилгонуудые бодото дээ-
рэнь бэелүүлгын жэшээ бо-
лоо һэн. Социалис революци
тухай, шэнэ общество бай-
гуулгын арга замууд тухай I
Интернационалай программна
документнүүд дотор харуу-
лагдаһан гол бодолнууд рево-
люционно тэмсэлэй, совет
арадай болон Коммунис пар-
тиин зохёохы ажал ябуулгын
дүй дүршэл дээрэ түүхэтэ
шалгалта гараһан байна.

Ленинэй үүсхэлээр ба хү-
тэлбэри доро байгуулагдаһан
III Коммунис Интернационал
(1919—1943) хадаа I Интерна-
ционалай революционно ёһо
заншалнуудые халан абажа
үргэлжэлүүлээ.

Уласхоорондын хэмжээгээр
Коминтерн научна социализ-
мые хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн-
тэй нэгэдүүлгые бэелүүлһэн
байгаа. Түрүүшынхеэ тэрэнэй
ажал ябуулгань Европо болон
Азиһаа холо гадуур гаража,
бусад түбинүүд дээгүүр дэл-
гэрээ һэн. Баруунай оппорту-
низмда ба жэжэ буржуазна
«зүүнэй» революционно үзэл-
дэ эсэргүү тэмсэлдэ мүнөө
үеын компартинуудай ажал
ябуулгын суртал бодолой —
теоретическэ, политическэ,
стратегическэ, тактическа ба
эмхидхэлэй үндэһэ һуури зо-
хеон табигдаһан байгаа.

Мүнөөнэй уласхоорондын
коммунис хүдэлөөн I Интер-
националай революционно үг
зорилгонуудые бодото дээ-
рэнь бэелүүлдэг, түүхын шэ-
нэ эрхэ байдалда хүдэлмэри-
шэн ангиин тэмсэлэй хараа
шугамые зохёохы ёһоор хүг-
жөөдэг байна.

Эгээл олон хүн зонтой ба
эмхидхэл түгэс политическэ хү-
сэн болоһон мүнөөнэй улас-
хоорондын хүдэлөөн хэлбэри-
шэгүйгөөр хүгжөөгдэнэ. Мү-
нөө үедэ 95 орондо марк-
систско-ленинскэ партинууд
хүдэлдэг, тэрэнэй зэргэнүүд-
тэ 80 миллионһоо дээшэ хүн
тоологдодог.

Социалис оронуудай марк-
систско-ленинскэ партинууд
уласхоорондын коммунис хү-
дэлөөнэй манлайда дабшана,
тэдэнэй хүтэлбэри доро со-
циальна үнэн зүб байдалтай
общество байгуулхын түлөө
тэмсэлдэ 1,5 миллиардһаа дээ-
шэ хүн хабаадуулагданхай.
Дэлхэйн социалис байгуулал-
тые эмхидхэлгэ, тэрээндэ оро-
дог оронуудай экономическа
ба социальна амжалтанууд
марксизм-ленинизмын суртал
бодолнуудай амидаралта хү-
сэн тухай гэршэлнэ. Бодото
социализм хүн түрэлтэнэй со-
циальна хүгжэлтэ дэбжэлтын
материальна ба түүхэтэ үндэ-
һэ һууринь болодог.

Капиталис дэлхэйдэ комму-
нис партинууд ниитэ нацио-
нальна политическэ хүсэн бол-
гогдожо хубилгагдана. Һүү-
лэй арбаад жэлдэ хүгжэнги
капиталис оронуудта марк-
систско-ленинскэ партинуудай
гэшүүдэй тоо 900 мянганһаа
дээшэ хүнөөр олошоронхой.
Зарим оронуудай коммунист-
нууд орониие хүтэлбэрилгэдэ
ямар нэгэн аргаар хабаадал-
садаг, нүгөөдэ оронуудта нии-
тэ национальна политическэ
байдалда горитой үүргэ дүүр-
гэдэг байна. Италида, Фран-
цида, Португалида, Кипртэ,
Финляндида ба бусад оро-
нуудта түбэй ба нютагай һун-
гуулиин органуудта үнгэргэг-
дэһэн һунгалтануудай дүнгүүд
энээниие батадхана.

Мүнөөнэй дэлхэйдэ револю-
ционно хүсэнүүд — социалис
байгуулалта, капиталай оро-
нуудтахи хүдэлмэришэнэй хү-
дэлөөн ба национально-сү-
лөөрэлгын хүдэлөөн улам няг-
таран жагсана.

Валентина ОСТРИКОВА,
түүхын эрдэмэй кандидат.

(АПН).

НЕМЕЦ-ФАШИС СЭРЭГТЭ ЭСЭРГҮҮ БЕЛГРАДСКА ДОБТОЛГЫН (1944 он) ЭХИЛҺЭЭР 40 ЖЭЛЭИ ОИДО

ЮГОСЛАВИИЕ СҮЛӨӨЛЭЛГЭ

Немец-фашис эзэмдэгшэдһээ Болгарие сүлөөлжэ дүүргэһэн Украинын 3-дахи фронтын сэрэгүүд 1944 оной сентябриин һүүл багаар добтолгоёо үргэлжэлүүлхэ зорилгоор өөрынгөө гол хүсые энэ ороной баруун-хойто хубида татаһан юм. Би тиихэдэ тус фронтын политическэ управлениие толгойлжо ябааб. Түрүүлэн дабшажа ябаһан соединенинүүд болгар-югослав хилые дабан, дайсантай тулалдажа эхилбэ.

Черногориин партизан бригадын сэрэгшэ Милослав Отович гэгшэ югослав патриодуудайнгаа баярые үнэн зүрхэнһөө элирхэйлэн, иигэжэ мэдүүлээ һэн: «Шанга наранда хаташаһан газарай бороо хүлеэһэндэл, үни удаан хараагүй түрэлхидтэеэ уулзахаяа байһандал адляар бидэнэр таанадые хүлеэгээбди. Одоошье ерээлта даа, бидэнэрэй хизааргүй этигэл найдабаритайгаар хүлеэһэн илагдашагүй, хүсэн түгэс совет хүнүүд — сэрэгшэд хүрэжэ ерээ... Бидэнэрэй харата дайсаниие даража, эрхэ сүлөөгөө олохо хэрэгтэмнай түһалхаяа таанад олон мянган километр замые шуһаа адхан, гаталан ерээлта».

Совет Верховно Главнокомандовани Белградта добтолхо операцида Украинын 3-дахи фронтын бүхы хүсые, Украинын 2-дохи фронтын зүүн талада ябаһан сэрэгүүдые, агаарай 17-дохи армиин авиациие ба Дунай мүрэнэй флотилиие сүм үгэһэн юм...

Белградай шэглэлээр добтолгодо орохо тухай дайшалхы захиралтые манай сэрэгшэдэй хэды ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаһыень мартадаггүйб. Эхилхэеэ байһан добтолгын һайн һайхан хараа шэглэлээр зоригжоһон совет сэрэгшэд дайсаниие шадаал һаа тон түргөөр бута сохижо, фашизмын дарлалтаһаа сүлөөрэлгэдэнь аха дүү югослав арадта туһалха хүсэл эрмэлзэлдэ эзэлэгдэнхэй һэн.

Шиидхэхы тулалдаануудай эхилхын урда тээхэнэ югослав патриодуудта үзүүлэгдэхэ туһаламжын аша үрэ ехэтэй байхын тулада Совет правительство Югославиин газар дээрэ авиационно бааза эмхидхэһэн юм. Совет авиаторнууд Югославиин командованитай зүбшэжэ, тэрэ баазаһаа Югославиин арадай-сүлөөрэлгын армида үдэр, һүнигүй ашаа зөөдэг, шархатаһан хүнүүдыень эмнэлгын газарта абаашадаг бэлэй. 1944 оной майһаа сентябрь һара хүрэтэр совет самолетүүд Югославиин патриодуудта 920 тонно буу зэбсэг, һомо, эм, бусад хэрэгсэл абаашаһан байна.

1944 оной сентябриин 28-най һүни Советскэ Союзай Маршал Ф. И. Толбухинай командалга доро Украинын 3-дахи фронтын сэрэгүүд Югославиие эзэмдээд байһан фашистнуудта эсэргүү добтолгодо шууд сэхээр ороһон гэзшэ. Видин город шадарһаа Белградай шэглэлээр гол добтолго хэгдэжэ эхилээ һэн.

Совет сэрэгүүд октябриин 4-дэ Неготин хотын баруун тээгүүр Югославиин арадай-сүлөөрэлгын армиин частьнуудтай золголдожо, дайшалхы ябуулгануудаа хамта үргэлжэлүүлжэ ороһон. Тэдэнэр октябриин 14-дэ Белградай заха хүрэжэ, Югославиин ниислэлэй түлөө шанга тулалдаан эхилээ бэлэй.

Манай сэрэгэй соединени болон частьнуудай Югославиин газар дээрэ орохолоор Украинын 3-дахи фронтын политическэ управлени бүхы сэрэгшэдтээ хандалга гаргажа, Югославидахи дайн байлдаанай үг зорилгонуудые тайлбарилжа үгэһэн байха юм. Тэрэ хандалга дотор иигэжэ хэлэгдэһэн: «Нүхэр сэрэгшэ, сержант ба офицер! Шинии сохилтоһоо доройтон муудажа, өөрынгөө эшээн тээшэ һолжоржо ябаһан фашис нохосуудые хүсэжэ, амиень таһалдуулхын тулада оюун бодолооро, шуһаараа бидэндэ түрэл Югославиин газар дээрэ ши оробо гээшэш... Бүхы Югослави фашистнуудые үзэн ядалгын дүлэндэ абтанхай, немец эзэмдэгшэдтэ эсэргүү шуһата тэмсэл ябуулжа байна... Гитлеровскэ Германиин эсэслэн һандаргагдаха үдэр ойртоо.

Гэбэшье үшөө шанга, бэрхэшээл ехэтэй тэмсэл хэгдэхэ болоно. Нүхэр, шархатаһан фашис арьяатаниие өөрынь эшээн соо хюдажа һалгаахын тулада өөрынгөө бүхы хүсые, зоригые элсүүлэ!».

Тэрэ хандалгатай хамта фронтые командалагшын гар табилгатай листовко олон хэһэгээр хэблэн гаргагдажа, Югославиин хүн зоной дунда тараагдаа бэлэй. Тэрэ листовкоор гитлеровецүүдтэй тэмсэлээ улам шангадхахаар арад зон уряалагдаһан юм.

Манай подразделенинүүдтэй хамта Югославиин арадай-сүлөөрэлгын армиин сэрэгүүд байлдаануудта эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа ороо. Иимэ нэгэ жэшээ дурдахада болоно. Белградта дүтэлэн орохо замдаа стрелково 93-дахи дивизиин майор Андреевэй командалжа ябаһан батальон нилээд үндэр добуунуудые тойрон хоргодоод байһан фашистнуудай ара талаһаа добтолгодо ороо. Шанга гэгшын тулалдаан болобо. Гитлеровецүүд үсэд нэтэрүүгээр буудалдаба. Майор Андреевэй батальондо Югославиин арадай-сүлөөрэлгын армиин подполковник Меладжин Иванович гэгшын подразделени туһалхаяа ерэбэ. Совет сэрэгшэд югослав сэрэгүүдтэй хамтаран, фашистнуудые тэрэ дарыдань усадхаад, удаадахи пунктдань добтолжо мэдээ. Үндэр хадын ташалангаар НОАЮ-гай сэрэгшэд Андреевэй батальониие нюусаар дайсанай ара талада гаргаба. Бүһэлэлгэдэ орохоһоо айһан дайсад эмхи гуримгүйгөөр зугадажа ороо.

НОАЮ-гай сэрэгшэдтэй хамта Югославиин хүн зон эхэ ороноо сүлөөлэлгэдэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадаһан. Тэдэнэр добтолжо ябаһан манай сэрэгтэ али болохоор туһалагша һэн.

Югославиие фашис эзэмдэлгэһээ сүлөөлхын түлөө хамтын тэмсэл соогуур совет болон югослав арадуудай дайшалхы хани нүхэсэл эрхим хүбүүд, басагадаймнай шуһаар шэрээгдэн бэхижэһэн түүхэтэй. Энэ хани нүхэсэл илангаяа Югославиин ниислэл — Белградые сүлөөлхын түлөө тулалдаануудай үедэ эли тодоор харуулагдаһан. Тэрэ тулалдаануудай нэгэндэ би бэеэрээ хабаадалсаһан тула энэ нүхэсэлые нюдөөрөө хараһан байхаб.

Белградай түлөө айхабтар шанга тулалдаан болоһон гээшэ. Дайсан энэ городые тон ехэ оборона болгоһон юм. Югославиин ниислэлдэ дүтэ шадар, мүн үйлсэнүүдтэнь гитлеровецүүд тон олон ДЗОТ ба ДОТ бариһан, танкнуудта, ябаган сэрэгтэ элдэб олон хаалтануудые түхеэрһэн байгаа. Тэдэнэр манай сэрэгэй добтолгые яажашье һаань дүтэ табихагүй, Белградые алдахагүй гэжэ шиидэһэн бэлэй. Үйлсэ бүхэниие, гэр бүхэниие дайгаар абаха хэрэгтэй болоо һэн.

Октябриин 20-ной үглөөгүүр дайсанай бүхэлэлтэнүүдтэ һүүлшын добтолго эхилбэ. Удэшэлэн тээшэ буугай абяан замхажа, город фашис нохосуудһаа сэбэрлэгдээ. Городой талмайнуудта, үйлсэнүүдтэ хүн зон бүгэдэ олоороо гаража, олониитын ехэ митингнүүд боложо захалба. Белградай хүн зон үзэгдөөгүй ехэ баяр баясхалантайгаар сүлөөрэлгэеэ угтажа, фашис эзэмдэгшэдэй дарлалтаһаа сүлөөлһэнэйнь түлөө Улаан Армиин сэрэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баяр хүргэдэг бэлэй.

Ниислэл хотые сүлөөлхын түлөө тулалдаанда ами наһаяа алдаһан Совет Армиин ба Югославиин арадай-сүлөөрэлгын армиин солдат болон офицернүүдые хүдөөлүүлгэ 1944 оной октябриин 21-дэ Белградта болоо. Городой, тэрэндэ дүтэ шадарай һуурин тосхонуудай бүхы хүн зон сугларжа, баатарай үхэлөөр унагшадые һүүлшынь замда үдэшөө һэн. Тэдэнэй хүдөөлүүлэгдэһэн газартань мүнөө ехэ хүшөө табигданхай.

Немец-фашистнуудай дарлалтаһаа Югославиие сүлөөлхын түлөө тулалдаанда Совет Армиин хэһэн дайшалхы ябуулгануудые Совет правительство үндэрөөр сэгнэһэн юм. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар «Белградые сүлөөлһэнэй түлөө» гэһэн медаль бии болгогдожо, тэрээгээр тус операцида хабаадагшад шагнагдаа һэн.

Югославиин правительство өөрынгөө талаһаа Югославиие, тэрэнэй ниислэл хотые сүлөөлэлгэдэ баатаршалга, шэн зориг харуулһанайнь түлөө совет 2 мянган солдат болон офицернүүдые орден, медальнуудаар шагнаа. Совет 13 сэрэгшэдэ Югославиин арадай геройн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Тэдэнэй гоодо гвардиин оньһожоруулагдаһан 4-дэхи корпусой командир, танкова сэрэгэй генерал-лейтенант В. И. Жданов, гвардиин стрелково 73-дахи дивизиин командир, генерал-майор С. А. Козак болон бусад оролсоһон.

Немец-фашистнуудай эзэмдэлгэһээ Югославиие сүлөөлэлгэ хадаа Балканай хахад аралай оронуудые сүлөөлэлгын түгэсхэлэй шата байһан юм. Югославиин газар дээгүүр добтолхы ябуулгануудай хэгдэжэ байха үедэ югослав ба болгар арадуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар Совет Арми дайсанда эрид шанга сохилто хэһэн гээшэ. Дайсанай сэрэгэй ехэ бүлэг үй бута сохигдоо бэлэй.

Совет Армиин туһаламжатайгаар хэгдэһэн гитлеровецүүдтэ эсэргүү энэ тэмсэлэй илалта түгэсөөр дүүрэлгэ югослав арадай түүхэдэ шэнэ хуудаһан боложо оронхой. Тэрэшэлэн оронойнь дотоодын хархис хүсэнүүдые дараха хэрэгтэ политическэ ехэ илалта туйлагдаһан байна. Орон доторнь арадай-демократическа засаг тогтоогдоо һэн.

И. АНОШИН,
отставкада гараһан генерал-лейтенант.
(ТАСС).

ТАСС · АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой Генеральна Ассамблейн 39-дэхи сесси дээрэ юрэнхы политическэ хөөрэлдөөнүүд эхилбэ. Тэрээн дээрэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин 152 гэшүүн-гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд мүнөө үеын гол шухала асуудалнуудаар правительствануудайнгаа баримталан бэелүүлжэ байһан хараа бодолые найруулха юм. Ядерна дайе зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, али бүхы арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёһоор гуримшуулха, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха гэхэ мэтын гол шухала асуудалнууд энэ ехэ хуралдаанай анхаралда табигдана.

Дэлхэй дээрэхи түгшүүрилые һуларуулха талаар олонхи оронуудай бодото ябуулгануудые бэелүүлжэ байһыень юрэнхы политическэ хөөрэлдөөнүүдэй түрүүшын үдэр элирхэйлэн харуулба. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ мүнөө хүн түрэлтэнэй урда табигдаһан түбхын түрүүшын зорилго болоно гэжэ Бразилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Рамиру Сараева Геррейру хэлэбэ. Бата эб найрамдал тогтоохын тула буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, хёмороо зүришэлдөөнэй политикаһаа арсаха, ООН-ой тогтоолнуудай үндэһөөр али бүхы арсалдаата асуудалнуудые гуримшуулан шиидхэхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Ядерна буу зэбсэгүүдые хороолгын замда тэдэниие бүтээн гаргалгые зогсоохо гээшэ түрүүшын алхам болохо юм гэжэ Мексикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Бернардо Сепульведа Амор хэлэбэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоолго айхабтар ехэ мүнгэ зөөри экономическа хүгжэлтэдэ зорюулха арга олгохо байна.

Дайе зайсуулан сарахын тула хамтын тодорхой хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха шухала гэжэ Аргентинын президент Рауль Альфонсин суглараг шадай анхаралые хандуулба. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо гэһэн уряатай Аргентинын, Грециин, Индиин, Мексикын, Танзаниин ба Швециин гүрэнүүдэй, правительствануудай толгойлогшонорой хамтын декларациие дэмжэжэ байһанаа тэрэ мэдүүлээ. Англи болон НАТО-гай талаар тэрэнэй союзнигуудай шэнэ түхэлэй колониальна политика тэндэ бэелүүлһэнһээ уламжалан, Урда Атлантикадахи байдал шахардуу шанга байнхай. Англиин зэбсэгтэ хүсэнүүд Мальвинска (Фолклендскэ) аралнуудые булимтаран эзэмдэжэ үргэлжэлһөөр.

Алжирай гадаадын хэрэгүүдэй министр Ахмед Талеб Ибрагими үгэ хэлэхэдээ. США болон Израилиин хоорондохи стратегическэ бүлэглэлые эрид буруушааба. Энэ үгэсөөнһөө уламжалан, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал улам түгшүүрилтэй болонхой. Тель-Авив булимтархы хараа шэглэлээ үргэлжэлүүлһээр. Тиигэжэ тэдэнэр палестин арадай үндэһэн эрхэнүүдые хашана, харшална. Хабаатай бүхы талануудай хабаадалгатайгаар Дүтын Зүүн зүг тушаа уласхоорондын конференци үнгэргэхэ шухала гэжэ Алжирай министр тэмдэглээ.

Шри Ланкагай гадаадын хэрэгүүдэй министр Абдул Хадер Шахул Хамид үгэ хэлэхэдээ, Индиин океаниие эб найрамдалай зоно болгохо шухала гэжэ мэдүүлбэ.

Өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо, бэеэ дааһан байдалтай болохо талаар Намибиин арадай эрхэнүүдые бэелүүлхэ гээшэ хойшолуулашагүй удха шанартай гэжэ Португалиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Жайме Гама хэлээ. ЮАР-ай засагаархидай бэелүүлжэ байдаг апартеидтэ эсэргүүгээр эрид шууд тэмсэхые Тогын гадаадын хэрэгүүдэй ба харилсаанай министр Атсу Коффи Амега уряалба.

СТОКГОЛЬМДО БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

СТОКГОЛЬМ. Европодохи этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдэй талаар Стокгольмын конференцидэ хабаададажа байһан Советскэ Союзай делегаци Ирландиин ниитын ба политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай ба Эб найрамдалай Нобелевско шангай лауреат Шон Макбрайд түрүүтэй буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудаар правительствада ородоггүй эмхинүүдэй Женевскэ тусхай комитедэй бүлэг түлөөлэгшэдтэй халуун дулаан, хани барисаанай оршон байдалда эндэ уулзаба.

Дотоодын болон гадаадын ленинскэ политика зохёон бэелүүлгэдэ партийна ба гүрэнэй ажал ябуулгада элитэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө Ленинэй орденоор, «Хадуур ба Балта» гэжэ гурбадахи алтан медаляар шагнагдаһантайнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкые Ш. Макбрайд амаршалаа.

Стокгольмын хуралдаанда хабаадагшадта комитедэй хандалгын текстые тэрэ делегацида барюулба.

Стокгольмын хуралдаанай хүдэлмэриин ябасатай совет делегаци уулзалгада хабаадагшадые танилсуулаад, конференци дээрэ социалис оронуудай баримталжа байһан хараа шэглэл тухай тэдэнэртэ дэлгэрэнгыгээр мэдээсэбэ.

МАГАТЭ-гэй СЕССИ

ВЕНЭ. Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствын (МАГАТЭ) генеральна конференциин эндэ боложо байһан ээлжээтэ XXVIII сесси дээрэ юрэнхы хөөрэлдөөнүүд эхилбэ. Империализмын ээрхэг түримхэй, бүлэгөөрхидэй харата ябуулгануудһаа уламжалан уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байха үедэ энэ сесси үнгэржэ байна гэжэ СССР-эй делегациие толгойлогшо А. М. Петросьянц үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Иимэ оршон байдалда ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, хүн түрэлтэниие ядерна дайнай аюулһаа аршалан хамгаалха талаар дары хэмжээнүүдые абаха шухала.

Эб найрамдалые, уласхоорондын аюулгүй байдалые хангахын тула нэн түрүүн ядерна буу зэбсэг тараалгые зогсоохо хэрэгтэй гэжэ Советскэ Союз тоолоно гэжэ совет түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Энэ асуудалые шиидхэлгэдэ МАГАТЭ шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

КИМ ИР СЕНЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ПХЕНЬЯН. Американ империализмын дай жүрөөдэһэн политика Ази түбидэхи, бүхы дэлхэй дээрэхи байдалые орёо түгшүүрилтэй болголгын шалтагаан мүн гэжэ ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй президент Ким Ир Сен эндэ мэдүүлбэ.

США болон Японой империализмын сэрэгэй бүлэглэл дэлхэйн энэ районой аюулгүй байдалда ехэ уршаг тойбо татана. Дэлхэй дээрэ булимтаран эзэмдэхэ гэһэн Вашингтоной ээрхэг түримхэй стратегиие бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ Токио ехэ үүргэ нүлөө үзүүлжэ байнхай гэжэ КНДР-эй хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. Корейе хубаарилгые хэтэдэнь үлөөхые Японой зонхилхы бүлэгөөрхид бии хүсөөрөө оролдоно, КНДР-тэ эсэргүү дайсан харша политика бэелүүлнэ. Сеулай зонхилогшо Чон Ду Хванай һаяхан Токиогоор дэншэлгэ США—Япон—Урда Корей гэһэн сэрэгэй бүлэглэл байгуулха замда шэнэ алхам болобо.

Япон болон Урда Корейе үргэнөөр хэрэглэжэ, ээрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудаа бэелүүлхые американ империализм оролдоно. Эгээл иимэ зорилготойгоор американ ядерна буу зэбсэг, сэрэгүүд иишэ үргэнөөр татагдана. Япон арадай аша туһада зүрюу харшаар Японии дайн дажарта бэлдэлгэ хадаа бүхы Ази түбиин арадуудта эсэргүү ябуулга болоно.

СПОРТ · Спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй түлөөлэгшэ спортын мастер Ольга Рымарева дундуур зайда урилдалгаар манай республикын оло дахин чемпионка, рекордсменка юм. РСФСР-эй габьяата тренер В. Д. Домниной һурагша 400 болон 800 метрэй зайнуудта илангаяа үндэр үрэ дүнгүүдые харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Рымарева.

В. ПЛУТТЫН фото.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЫН ҺОНИН

★ Словакиин арадай восстаниин 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Чехословакиин Банска-Бистрицэ хотодо хүнгэн атлетикээр уласхоорондын ехэ мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. «Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй түлөөлэгшэ, уласхоорондын классай спортын мастер Павел Яковлев эндэ ехэ илалта туйлаа. Тэрэ 1500 метртэ урилдахадаа, 3 минута 43,53 секунда саг харуулжа, түрүү һуури эзэлбэ.

★ РСФСР-эй ба Румыниин эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал командануудай хоорондо хүнгэн атлетикээр нүхэд ёһоной заншалта мүрысөөн Бухарест хотодо болобо. Нютагаймнай басаган — Европын чемпионадта мүнгэн медаляар шагнагдагша, уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова эндэ 3000 метртэ урилдахадаа, үндэр үрэ дүн харуулжа (8 минута 37,99 секунда), илалта туйлаа. РСФСР-эй габьяата тренер Виктор Домнин энэ амжалтадань ехэ габьяатай юм.

★ Эдиршүүлэй дунда хүнгэн атлетикээр бүхэроссиин зоныи нэгэдэхи нааданууд Уссурийск хотодо болобо. Алас-Дурна зүгэй 9 область, хизаар болон автономито республикын суглуулагдамал командануудай 200 шахуу хүнгэн атлет хабаадаһан байгаа.

Буряадай эдир хүнгэн атледүүд яһала ехэ амжалта туйлаба. 18-дахи һургуулиин һурагша Светлана Акулова 100 метртэ 12,5 секунда саг харуулжа, зоныи чемпионка болоо. 31-дэхи һургуулиин һурагша Евгений Сафонов утые ба үндэрые харайлгаар мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба.

Медицинскэ училищиин һурагша Лариса Дорофеева 165 сантиметр үндэрые харайжа, хоёрдохи һуури эзэлээ. 51-дэхи һургуулиин һурагша Александр Бражник 200 метртэ урилдахадаа, 2-дохи һуурида гараба. 100 метртэ тэрэ 11,3 секунда саг харуулжа, бронзо медаляар шагнагдаһан байна.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр Акулова, Сафонов, Дорофеева гэгшэд бүхэроссиин эдиршүүлэй нэгэдэхи наадануудта хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Түгэсхэлэй нааданууд ерэхэ жэлэй май һарада Краснодарта үнгэргэгдэхэ юм.

Б. МИРОМАНОВ.

ТОБШОХОНООР...

БАРИЛДААН. Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ Тула хотодо боложо байна. Уласхоорондын классай спортын мастер Б. Будаев, спортын мастернууд Л. Айсуев, В. Балдуев, С. Замбалов, В. Актинов, В. Шестаков, С. Галсанов, С. Пашинский, А. Лезнов спортын мастерта кандидат А. Бардаханов болон бусад энэ ехэ мүрысөөндэ манай республикын нэрэ хүндые хамгаална.

СПАРТАКИАДА. СССР-эй һурагшадай XVII спартакиада нарата Узбекистанай ниислэл—Ташкент хотодо үнгэргэгдэжэ байна. Улаан-Үдын 49-дэхи һургуули дүүргэһэн Дмитрий Молчанов РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, боксоор түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадана. «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэд—1-дэхи интернат һургуули дүүргэһэн Анатолий Батуев, 2-дохи ГПТУ-гай һурагша Андрей Матюнов дүрэ буляалдалгын барилдаагаар хэба шадалаа туршана.

ҺУР ХАРБАЛГА. Залуушуулай дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Кисловодск хотодо болобо. Россин Федерациин хорёод область, хизаар болон автономито республикын зуу гаран мэргэшүүл энээндэ хабаадаһан байгаа.

Манай республикын мэргэшүүл ниитэ командаараа илалта туйлажа, дамжуулгын кубогаар, I шатын дипломоор шагнагдаһан байха юм. Хүбүүднай хёрхо мэргэн байһанаа харуулжа, түрүү һуури эзэлээ, харин басагаднай хоёрдохи һуурида гараа.

Улаан-Үдын 3-дахи һургуули дүүргэһэн спортын мастер Владислав Дарханов М-2 упражненеэр харбахадаа илажа, залуушуулай дундаһаа РСФСР-эй чемпион болобо. «Труд» бүлгэмэй хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер, спортын мастер Д. Б. Базарова энэ амжалтадань ехэ габьяатай юм.

САМБО. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Леонид Петров, Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй һурагша Алексей Данжуров Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй эрхим бэрхэ самбистнуудтай—СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүдтэй хамта Примориин хизаарай Большой Камень тосхондо һорилго бэлэдхэл хэбэ.

• • •

Самбо барилдаагаар «Спартак» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Краснодар хотодо боложо, Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Олег Зайцев яһала эдэбхитэй һайнаар барилдажа, өөрынгөө шэгнүүртэ табадахи һуури эзэлээ.

• • •

МНР-эй Дархан хотын суглуулагдамал командатай нүхэд ёһоор мүрысэхэеэ манай республикын самбистнууд һорилго бэлэдхэл хэжэ байна. «Энэ мүрысөөн МНР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаха юм. Дархан хотын барилдаашад гансал Монгол орон доторoo бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ алдаршанхай. Дэлхэйн хэдэн чемпионууд, тусхайлбал, М. Пунцаг, Г. Батсух, Г. Жамсран болон бусад эндэһээ урган гаранхай»,—гэжэ манай республикын суглуулагдамал командын ахалагша тренер В. И. Ножиков хөөрэнэ.

ФУТБОЛ. Клубай командануудай дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Ээлжээтэ нааданда локомо иввагон заһабарилгын ба авиационно заводуудай суглуулагдамал команданууд уулзаба. Эндэ түмэр замшад 4:0 тоотойгоор шүүгээ. Тиигэжэ тэдэнэр 32 очкотой болоод, түрүү һуурида гараба. Авиационно заводой «Забайкалец» тэдэнэрһээ нэгэ очкогоор гээгдэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Агитаторай баримта түгэс үгэ» — түрүү бэшэг. «Мал ажал—онсо шухала һалбари» — материалнуудай суглуулбари. «Бүхы нөөсэнүүдэе ашаглаха» — Н. Дегтяревой статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта». «Коммунист бүхэнһөө дулдыдаха» — С. Красниковай статья. «Барилгашанай нэрэ хүндэ» — А. Борковой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Инаг дуран, үнэн сэхэ байлга тухай туужа» — А. Коротаевагай очерк. «Хилын саанаһаа» — ТАСС-ай суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо баримта» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Шатараар дэлхэйн чемпионат. 10.10 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 11.10 — «Арадай уран бэлиг». 11.55 —«Лучшая дорога нашей жизни» — 3 серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 13.10— «Концертын залда — һурагшад». 13.55 — Шэнэ һонин. (14.00 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.25 — Арадай инструментнүүдэй «Родные напевы» гэжэ ансамблиин концерт. 17.00—«...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһанай». 17.45 — «Флодой адмирал»— телеочерк. 18.15 — Шатарай һургуули.

Улаан-Үдэ. 18.45 — «Байгал» —нютагуудай һонин. 18.55 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 19.10 — «Ургаса хуряалгын дохёонууд». Сэлэнгын райондо ургаса хуряалгын ябаса тухай (буряадаар). 19.30 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал.

Москва. 19.45— «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал» —мэдээсэлэй программа. 20.10 — Политическэ гэгээрэлэй һуралсалай жэлые угтуулан.

Москва. 20.40 — «Лучшая дорога нашей жизни» — 3 серитэй уран һайханай фильм. (3-дахи сери). 22.00—«Время». 22.35— «Вечный зов» — 19 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи фильм (6-дахи сери). 23.00 —Шатараар дэлхэйн чемпионат. 00.15— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 —Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Телефильм. 9.45, 10,35— Байгаали шэнжэлэлгэ. 4-дэхи класс. 10.05, 14.35—Испан хэлэн. 10.55— И. С. Тургеневэй ажабайдалай ба зохёохы ажал ябуулгын хуудаһанууд. 11.40— «Гэр бүлэ ба һургуули». 12.10— Байгаали шэнжэлэлгэ. 3-дахи класс. 12.30— Обществоведени. 13.15— В. Шукшинай зохёолнуудай хуудаһануудаар. 14.55— «Соленый пес» — уран һайханай фильм. 16.10— Шэнэ һонин. 18.45— «Мүнөөнэй дэлхэй ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн». 19.15— «Зураг бүхэндэнь — наран». 19.30— Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 —Соносхолнууд.

Москва. 20.00— СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе угтуулан. 20.30— Мультфильм.

Улаан-Үдэ. 20.40— «Ябуулгануудай дайшалхы программа» гэһэн киноочерк.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.20 —Баскетболоор СССР-эй чемпионат. Эрэшүүл. «Динамо». (М)— «Жальгирис». 22.00 — «Время». 22.35— Останкинада залуушуулай үдэшэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-82 отв. секретарь—2-50-52, секретарнат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81 корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35-95 отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04711. Заказ № 223. Индекс 04649.